

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

N:r 4 April

1956

Pris 75 öre

Status

BEIJERS

Universalfräsmaskin

typ UF 2

9 spindelhastigheter — 12 matningshastigheter

Bordets uppspanningsyta 1100×240 mm

Infördras offert!

A/B BEIJERS MOTORFABRIK

VIMMERBY — Tel. 22 o. 374

Fönster

Dörrar

Inredningar

AB VIMMERBY BYGGNADSSNICKERIER

Tel. 291, 1191

För semester-, studie- och sällskapsresor

erbjuder vi våra komfortabla och moderna
turistbussar för resor i såväl in- som utlandet

AXEL HOLST OMNIBUSTRAFIK

VIMMERBY — Tel. 355

Vimmerby Läderfabriks Aktiebolag

Vimmerby

**Ovanläder, bottenläder, plattläder,
toffelläder och spalt**

Tel. Vimmerby 172

En bra inköpskälla
för järnvaror

AB Albin Carlssons JÄRNHANDEL

Tel. 11 - 384 VIMMERBY Tel. 441

ÅBRO BRYGGERI K/B

Vimmerby - Tel. 23

*rekommenderar
sina tillverkningar*

Söker Ni moderna möbler o. textilier?

vänd Eder med förtroende till oss, ortens
enda specialaffär för modern heminredning

Vettiga möbler till Vettiga priser

STÅHLS Heminredning

Storgat. 15 VIMMERBY Tel. 71

KÖP

SOLSTICKAN

19:e årg.

Kontrollmärke
lagligen skyddat

Nr 4 - april 1956

Ansv. utg.: EINAR HILLER
Redaktör: ÅKE ROOSÄgare:
De Lungsjukas Riksförbund

REDAKTION:

Kocksgatan 15, Stockholm 4.
Telefon 41 39 99 och 44 40 40.
Postgironr 95 00 11.Prenumerationspris:
Helår 8 kr, halvår 4:50 krAnnonspriser:
1/1 sid. 400:—, 1/2 sid. 225:—,
1/4 sid. 125:—, 1/8 sid. 65:—.Småannonser:
58 mm spaltbredd 65 öre mm.
90 mm spaltbredd 90 öre mm.

UR INNEHÅLLET:

SKATTELINDRINGAR	4
SOVJETS ABORTLAGAR	5
OM REMBRANDT	6
TBC OCH ABORT	8
OM RÖNTGENSTRÅLARNA	10
KRAVALLER I HALMSTAD (Ett 25-årsminne)	12
BILSTÖLDERNA (Bilduppslag)	14
DIKT AV HELMER GRUNDSTRÖM	17
"SÄNGARE PÅ ÖLKAFFÉ" (Novell av Folke Fridell)	18
"VÄGAR I NATTEN" (Novell av Ernst Roos)	20
KORSORD	24
FRÅN LÄSEKRETSEN	24
SCHACK	25

Kommunerna bör höja sina sociala understöd

Fattigvårdsnämnden i Stockholm har höjt socialunderstöden med tio proc. fr. o. m. den 1 mars. Anledningen är i första hand de stegrade livsmedelspriserna. En ensamstående understödstagare i Stockholm får nu enligt normaltaxan 195 kr per månad, gift par 295 och makar med ett barn 355 kr. (De tidigare beloppen var resp. 175, 265 och 320 kr.) Dessa pengar skall täcka hjälptagarnas utgifter för mat, övriga hushållskostnader och kroppsvård etc. men för hyra, kläder och andra liknande poster lämnas liksom tidigare extra bidrag.

"Reformen" är glädjande, även om understöden inte ens nu motsvarar vad som kan kallas rimliga "normala" behov. T. o. m. före höjningen låg huvudstadens understöd dock betydligt över det som ges i flertalet av landets kommuner, även med hänsyn till skilda levnadskostnadspriser. (Också en del andra kommuner torde ha höjt sina understöd, när detta läses.)

Svenska socialvårdsförbundets taxedelegations ersättningsnormer, som anger ersättningsbeloppen kommunerna emellan, har också höjts nyligen med några procent vartill det extra kostbidraget för bl. a. lungsjuka ökats från 30 till 40 kr per månad. De nya tabellerna har sänts ut till kommunerna och utgör även en indirekt uppmaning åt dem, som ännu inte höjt bidragen åt sina understödstagare, att göra det. (När detta skrives har Socialvårdsförbundet aviserat, att dess taxebelopp kommer att stiga ytterligare några proc. inom en snar framtid.)

De flesta av våra kommuner saknar formellt fixerade understödsbelopp, men några av dem, som har sådana, följer helt Socialvårdsförbundets mycket låga siffror, som är

avsedda endast för återbetalning kommunerna emellan. Detta är inte förbundets mening. Understödstagare, som hör hemma i dessa "sparsamma" kommuner lever förvisso ofta i ren misär, ja, ibland ganska nära svältgränsen. Eller vad sägs om 175 kr för en ensamstående och 275 för makar i dyrort 3 för hyra, mat, kläder och allt annat?

Det är ett angeläget önskemål, att dessa kommuner förbättrar sina understöd betydligt mer än tio proc. Här — framför allt — krävs det inte enbart kompensation för ökade livsmedelspriser utan också en reell höjning av understödstagarnas levnadsstandard.

Vad man på längre sikt vill hoppas på är att socialunderstöden i hela landet sätts i paritet med normalbeloppen för existensminimum — själva ordet "existensminimum" ger ju fog för det. Enligt dessa belopp för dyrort 3 är minimum för en ensamstående 3.240 och för makar 4.320 kr per år, vilket blir 270 resp. 360 kr per månad. (Beloppen varierar lite i olika beräkningar.)

I samband med att Stockholms fattigvårdsnämnd justerade understödsbeloppen, underströk stadens fattigvårdsdirektör, att de fastställda "normerna närmast är avsedda att vara vägledande". Varje understödsfall måste, enligt honom, bedömas individuellt. Och det är nog så riktigt, så länge socialvården av olika skäl inte är avsedd att tillgodose mer än det nödvändigaste. Vad som är nödvändigt för den ene, är ju inte alltid lika nödvändigt för den andre. Behoven växlar med bl. a. åldern och tidigare levnadsvanor med olika eftersläpningar av fasta utgifter — ja, vad som är behövligt och inte behövligt kan t. o. m. bero på karaktärstypen.

(Forts. nästa sida)

De små inkomsttagarna får nya skattelindringar

Frågan om en höjning av ortsavdragen vid kommunal taxering har fått ny aktualitet. Finansministern har tillkallat sakkunniga för att utreda frågan, och vid ärendets konseljbehandling konstaterade han bl. a. att de kommunala avdragen inte tillnärmelsevis uppgår till vad som motsvarar levnadskostnadsminimum.

"Det saknas i princip varje som helst bärande grund för att uttaga, eller söka uttaga, skatt av den, vars inkomstförhållanden inte medger mer än en täckning av de allra mest ofrånkomliga utgifterna för försörjningen. Det saknas även enligt min mening tillräckliga skäl för att avkräva den mindre inkomsttagaren relativt sett mer än den större inkomsttagaren vid den kommunala beskattningen än som ansetts böra ifrågakomma vid den statliga beskattningen.

Om det blir möjligt att företa skattesänkningar utöver dem som nu är omedelbart aktuella, bör därför enligt min uppfattning en höjning av

de kommunala ortsavdragen komma i främsta rummet.

Slutmålet för en reform av de kommunala ortsavdragen bör vara att uppnå paritet mellan de kommunala och de statliga avdragen. I statskatterevisionens betänkande återgivna siffror ger emellertid en antydning om storleken av de kostnader, varom fråga är. Det kan därför vara tveksamt om man på en gång kan genomföra en sådan åtgärd. Möjligen bör man räkna med att såsom en första etapp verkställa en något mindre höjning av ortsavdragen."

Så långt hr Sträng.

Högre ortsavdrag är förvisso den mest tilltalande skattesänkingsvägen för de små inkomsttagarna — för partiellt arbetsföra, för långvarigt sjuka och för alla andra, som inte kan nå upp till en normal medelinkomst. Visst är allmänna sänkningar av statskatten genom lägre uttagningsprocent alltid välkomna hos de allra flesta skattebetalarna,

men man kan inte blunda för att sådana skattelindringar gynnar de stora och medelstora inkomsttagarna mera än de verkligt små.

Man får hoppas att det inte drar allt för långt ut på tiden, innan de kommunala ortsavdragen kommer i jämnhöjd med de statliga. Det är ju barockt att kräva skatt av medborgare, vilkas inkomst inte motsvarar ens existensminimum.

Finansministern har också föreslagit, att maximum för de "extra avdragen" vid ömmande omständigheter i den kommunala taxeringen skall höjas från nuvarande 3.000 till 5.000 kr. Även det kommer att innebära en lindring för många inkomsttagare med nedsatt skatteförmåga, men nackdelen med sådana här avdrag är att de skall prövas från fall till fall. "Sökandena" blir därför i viss mån beroende av taxeringsnämndernas godtycke, av deras lokalt utformade uppfattningar och behovsgraderingar. När maximibeloppet för avdragen höjs, kan man befara, att det blir ännu svårare än nu att få fram en enhetlig praxis för samtliga kommuner.

Men avigsidorna hos dessa avdrag utgör givetvis inga argument mot att deras maximibelopp höjs. Nej, reformen är välkommen.

Å. R.

En ung och en gammal människa har sällan samma behov. En person, som tidigare ägt en hygglig inkomst och plötsligt blir understödstagare på grund av långvarig sjukdom har kanske stora avbetalningsförpliktelser, som en annan hjälptagare inte betungas av. Vissa konvalescenter kan ha behov av lektyr, av böcker och tidningar, för att bevara ett sådant psykiskt tillstånd, som hjälper dem att bli helt friska. Det ges otaliga sådana individuella faktorer att ta hänsyn till.

I sammanhanget kan också nämnas de sjukas speciella behov av bl. a. närande och god kost. (Ett extra bidrag på 30 eller 40 kr i månaden förslår inte här.) Att spara in på maten åt en lungsjuk kan bli en snålhet som bedrar visheten. Det är en enkel, en nästan generande banal sanning. Men den glöms så ofta.

Ännu är det inte riktigt "fint" att tala om socialhjälp på samma sätt som man talar om barnbidrag, folkpension och andra sociala förmåner. Nästan alla vet hur mycket en folkpensionär skall ha per månad, men hur mycket som rimligtvis kan fordras av fattigvårdsstyrelserna har man sällan någon mening om — och likväl måste mer än fyra proc. av befolkningen anlita socialvården. Nästa år döps fattigvårdsstyrelserna förresten om till socialnämnder, men fortfarande tycks många tro, att hjälp från dem bör förenas med underdånig, lite skamsen tacksamhet.

Det är tråkigt att det är så. Det är beklagligt, att socialvården fortfarande är något, som sjuka människor nästan skäms för.

ÅKE ROOS

302 spritskadade fick inte tbc-vård

Svenska Nationalföreningen mot Tuberkulos har genom sin eftervårdskommitté, som förstärkts med representanter för flera institutioner och organisationer, gjort en preliminär utredning om behovet av en specialanstalt för alkoholskadade lungsjuka. Enligt uppgifter, som inhämtats från landets samtliga sanatorier och centraldispensärer, fanns det under 1955 inte mindre än 302 tbc-patienter, som inte kunde "beredas erforderlig sanatorievård på grund av alkoholism". Därtill kom 13 patienter, som inte kunde ges nödig vård till följd av narkomani.

Av de 302 alkoholskadade var endast 2 kvinnor. Stockholms stad svarade för inte mindre än 95 av alkoholfallen och 5 av narkotikafallen, medan Göteborgs stad redovisade 56 alkoholskadade. På tredje plats kom Malmö stad med siffran 21.

(Forts. nästa sida)

Sovjet ändrar sina abortlagar

I *Sociala meddelanden*, nr 1, 1956, kan följande läsas:

"Tidningen *Izvestija* innehöll den 30 november 1955 ett TASS-meddelande, vari omnämndes, att Högsta Sovjets Presidium i De Socialistiska Rådsrepublikernas Union (DSRU) utfärdat ett dekret om upphävande av förbudet mot aborter.

Detta meddelande återges här i svensk översättning.

DSRU:s Högsta Råds Presidium har den 23 november d.å. antagit en ukas 'Om upphävande av förbudet mot aborter'.

Till dessa siffror kom så 241 patienter som erhöll sanatorievård under 1955 men som rätteligen borde vårdats på specialanstalt till följd av alkoholism. Summan vårdbehövande alkoholskadade lungsjuka i hela landet under 1955 var således 543.

Utredningsmännen anser, att frågan om ett specialsanatorium enklast löses, om Hässleby tas i bruk för ändamålet.

Utredningen har överlämnats till medicinalstyrelsen och Jubileumsfonden, och man får nu hoppas att problemet får en acceptabel lösning inom en snar framtid. Det är nödvändigt med tanke på både de alkoholskadade själva och alla de övriga patienterna på våra sanatorier.

De arbetshämmades kioskrorelser

De kommunala myndigheterna i Karlstad har sagt ifrån, att partiellt arbetsföra, som tack vare sin nedsatta arbetsförmåga fått tillstånd att driva kioskrorelse, inte får anställa fullt arbetsföra personer i rörelsen. Som villkor för tillstånd skall således gälla, att inte enbart innehavaren utan även eventuellt anställda skall vara partiellt arbetsföra.

Detta är en alldeles riktig inställning. Är det meningen att kiosker skall reserveras för partiellt arbetsföra, så skall man också se till att de helt och hållet sköts av sådana.

Antalet lönsamma kiosker är begränsat. Av dem, som erhållit tillstånd, har man rätt att kräva lojalitet mot alla de arbetshämmade, som inte kan få egen rörelse.

I ukasen påpekas, att de av sovjetstaten vidtagna åtgärderna för uppmuntran av moderskap och skydd för barnen samt den ständigt växande medvetenheten och kulturen hos kvinnor, som aktivt deltaga i alla grenar av folkhushållet och landets kultur- och samhällsliv, gör det möjligt att numera avstå från lagfästat förbud mot aborter, medan avståndstagandet från aborter kan uppnås genom ytterligare vidgade statliga åtgärder för uppmuntran av moderskap samt åtgärder av uppfostrings- och upplysningskaraktär.

Upphävandet av abortförbudet gör det också möjligt att undanröja de skador, som tillfogas kvinnornas hälsa genom aborter utförda utom sjukhusen.

DSRU:s Högsta Råds Presidium har i syfte att ge kvinnan möjlighet att själv avgöra frågan om moderskap och för att förebygga skador å kvinnornas hälsa genom aborter utom sjukhusen beslutat upphäva artikel 1 i den av DSRU:s Centralkommitté och Folkkommisariernas Råd utfärdade förordningen av den 27 juni 1936 om förbud mot aborter. Utförande av operationer för konstlat avbrytande av havandeskap kan ske endast inom sjukhus eller annan medicinsk anstalt och i enlighet med instruktioner från DSRU:s Hälsovårdsministerium.

Genom ukasen kvarstår straffansvaret för aborter utförda av personer utan medicinsk specialutbildning samt av läkare, som utför abort utom sjukhus eller annan medicinsk anstalt. (TASS)."

*

Abortpolitiken i Sovjet har pendlat mellan ytterligheterna, mellan en mycket liberal syn på aborterna och en synnerligen restriktiv inställning till dem. I dekretet sägs att avbrytande av havandeskap får ske endast "i enlighet med instruktioner från DSRU:s Hälsovårdsministerium". Det skall bli intressant att se vilka normer ministeriet nu kommer att följa.

Red.

Narkomani i Sverige

"För att få en uppfattning om narkomaniens utbredning utsändes under sommaren 1955 ett cirkulär (från medicinalstyrelsen) till landets sinnessjukhus och lasarett med förfrågan om de fall av

narkomani, som under år 1954 behandlats på vederbörande sjukvårdsanstalt", meddelar *Svenska Läkartidningen*. "Som narkomanifall har härvid även inräknats missbruk av fenopromin" (fenedrinpreparat).

"Antalet rapporterade fall av narkomani uppgår till 147, varav 91 män och 56 kvinnor. Av patienterna ha 60 tidigare icke vårdats på sjukhus. Något exakt siffermaterial över det sätt på vilket narkomanerna kommit över narkotika har icke kunnat redovisas i utredningen. Den visar dock, att i övervägande antalet fall läkemedlet erhållits genom recept utskrivna av läkare."

Morfin användes av 45 narkomaner och opium av 25. Fenedrinpreparat missbrukades av 35 personer, medan kokain förekom i endast 2 fall.

"De fall, som här redovisats", fortsätter *Läkartidningen*, "äro uteslutande sådana, som under år 1954 någon gång vårdats på sjukhus. Siffran 147 anger således icke totala antalet narkomaner i Sverige. Detta kan antagas vara betydligt större, eftersom narkomani såsom sjukdom i sig ofta kan fortskrida flera år, innan vederbörande patient måste omhändertagas på sjukhus."

«Pensionärerna på ålderdomshemmen»

Under ovanstående rubrik redovisar aktuarie *Thore Grönqvist* i en artikel i *Sociala meddelanden* för en undersökning på våra ålderdomshem, som utförts inom socialstyrelsen. Bl. a. påtalar han den stora procenten sjuka bland vårdtagarna på hemmen:

"Inte mindre än 47,5 % av samtliga vårdtagare har betecknats som kroppssjuka, och 13,7 % som sinnesabnorma. Jämför man dessa siffror med resultat av socialstyrelsens undersökning av vårdtagarna i maj 1950, en jämförelse som bör ske med försiktighet, finner man att antalet kroniskt sjuka plus de lytesbehaftade då utgjorde 37 % och antalet sinnessjuka och sinnesslöa tillsammans 20 % av vårdtagarna. Man kan härav emellertid inte dra den slutsatsen att den relativa andelen kroppssjuka ökat, medan andelen sinnesabnorma minskat. Särskilt (Forts. sid. 25)

UR PRESSEN

REMBRANDT — den store målaren

Man kan inför något av Rembrandts arbeten ibland få höra utropet: "Det är ju som om det vore målat i dag!" Ja, om så väl vore! Om vi verkligen hade någon att peka på, om vilken vi kunde säga: "Här är fortsättningen av Rembrandt!"

Det har funnits många ypperliga konstnärer efter den store holländaren, och det har erövrats nya områden, och nya synpunkter av mer eller mindre omfattande innebörd har gjort sig gällande — men hur mycket finns det egentligen efter Rembrandt, inför vilket man tycker sig höra en röst inom sig, som säger: "Böj ditt huvud och tag dina skor av dina fötter, ty här är heligt rum!"

Inför Rembrandt kan man tycka sig höra en sådan röst, och detta vare sig han behandlar profana eller religiösa ämnen. Antingen är en konstnär religiös i allt vad han gör, eller också står han utanför det religiösa. Rembrandts omåttliga nyfikenhet på och grundliga tillägnelse av allt som hör till sinnevärlden och dess företeelser kan icke i detta fall användas som argument mot honom. Den som gör sig förtrogen med Rembrandt lär sig snart att skilja på vad som är medel och mål,

STURE WAHLSTRÖM

skriver här om målaren Rembrandt, som just nu fått extra aktualitet tack vare den mycket uppmärksammade Rembrandt-utställningen på Nationalmuseum i Stockholm.

vad som är trappsteg och krön. Det är ett obrutet sammanhang och en jämn fortgång, en ständigt pulserande ström av liv och vilja hos honom, från medvetandets uppvaknande hos ynglingen till dess utslöcknande i döden hos den sextiotreårige mannen. Varje streck på papperet, varje rispa i etsplåten, varje penseldrag på duken bildas med samma nödvändighet som cellerna i de olika vävnaderna av en organism, som har sina, efter vanligt språkbruk, ädla och mindre ädla delar, vilka dock alla med styrkan och sundheten i sina funktioner vidmakthåller en själ, som lyssnar efter det utsägliga och skådar efter det som ligger bortom alla gränser.

"Claudius Civilis" eller — som den också kallas — "Batavernas sammansvärjning". Tavlan, som ägs av Nationalmuseum, har under det senaste året varit föremål för ingående undersökningar av bl. a. holländska, engelska och franska experter. Med hjälp av Nationalmusei nya tekniska utrustning har hela målningen röntgenfotograferats enligt en alldeles ny metod.

Rembrandts egna bittra erfarenheter öppnade hans blick för lidandets omätlighet. Bland alla konstnärer är han den för mänsklig nöd och smärta mest ömmande. Han målar varje lidande och sorgjande såsom en honom närstående: de gamla med sonlig vördnad, de yngre med en brors deltagande. Och han ger uttryck åt mer än själva lidandet. Han låter oss känna fromheten under lidandet, troheten mot lidandet och framåtskådandet genom lidandet. De av sina upplevelser förringade och förkomna framskyntar blott i början av Rembrandts konst eller som verkningsfulla kontrastfigurer i större kompositioner. På det hela taget framställer han endast det som groor och växer i människan, inte det som förintas och förmultnar i henne. Även på det sättet är han en livets konstnär.

Trots allt urartar dock aldrig hans känsla till pjunk. Livet är till för att levas — det är, kan man säga, den bärande tanken igenom hela hans verk, men särskilt tydligt kan man följa den i den långa serien av självporträtt, den utan jämförelse omfångsrikaste och innehållsrikaste, som någon konstnär efterlämnat. Jag är ung, säger de tidigaste, jag har livet framför mig — jag lever! Jag är en ansedd och lycklig man, säger de längre fram, jag har en vacker och älsklig hustru, som pryder sig för min skull och som är mig kär — jag lever! Han blir änklings, han drabbas av ekonomisk ruin, vännerna glömmer honom, tavelköparna uteblir, men han målar sig själv i nästan triumferande höghet, och det lyser ur bilderna: Jag är konstnär — jag lever! Han blir gammal och grå, hans ansikte är fårat och grått, det kommer något återskådande och tankfullt, något vist och tungt i dragen, som säger: Jag minns — alltså lever jag!

I stället för att som föregångarna söka skönheten i tingen själva, söker han den i deras källa och förklaring — i ljuset. Det är ljuset som gör varje sak till vad den är för våra ögon och som visar oss alltings helhet och sammanhang.

Rembrandt gör inga indifferentbelysningsexperiment, liksom Hon-

horst, Schalken och många andra av hans landsmän. I det sätt varpå ljuset verkar ligger för varje gång en fin och djup mening. Han leder oss därigenom till bildens hjärtpunkt, och han anslår de strängar inom oss, som svarar mot det ämne han behandlar.

Han lärde sig se hur även den minsta lilla strimma av ljus kunde fylla en stor mission, blott den föll på rätta stället, och hur mycket som kunde stiga upp i skymningens inbillningsliv, som aldrig kom fram under dagens fulla belysning. På dessa gränsområden dväljs han, han skådar in i mörker som växer och ljus som mattas av, tills han inte längre vet vad han ser och icke ser. Och detta rörliga intryck av oändliga krafters lek och spel kommer till åskådaren med all den tjusning och allt det häxeri, varmed det har uppfyllt målarens egen själ.

För personer, som helt är fångade av det harmoniska, romanska, plastiska skönhetsidealet, kan Rembrandts konst te sig ful och frånstötande. De ser inte det pittoreska och själssköna. Särskilt anstötliga har många funnit hans naketmålningar vara. Det är en förklarlig men icke desto mindre djupt beklaglig felsyn.

Ty vem har som Rembrandt kunnat levande och varmt skildra den nakna kroppen? Hans "Danaë" är så fylld av livsvärme och skönhet, att inte ens Tizian förmått bättre.

Nu hör visserligen denna "Danaë" till hans "skönheter", men även en tavla som "Den badande" och hundratal andra, där kvinnorna har tjocka bukar, hängande bröst och grova, "fula" ansikten, äger en charm och lyster som, skulle man vilja säga, inte är riktigt av denna världen.

Och varpå beror denna varma ton, denna underbara kolorit, denna djupa glöd? Tog Rembrandt med sig någon mystisk hemlighet i graven? Nej, det gjorde han nog knappast. Samma medel står andra till buds, liksom Paganinis fiol för senare dagars musiker. Allt kommer an på snillet och ihärdiga studier.

Konsten liknar inte fältets flora, som utvecklar sig utan vård och blott behöver solljus och värme, för att bringa oss sin skönhet. Naturen gav t. o. m. åt den, mot vilken den var givmildast, endast *möjligheten* att bli konstnär. För att verkligen

Detalj ur
"Porträtt av obekant familj".

bli det fordras ett allvarligt arbete, långvarig möda och en orubblig tro. Bland alla dem, vilkas huvud krönes av en oförgänglig lager och vilkas förtjänster erkänns av hela den bildade världen, finns det inte en enda, som har *enbart* lyckan och inte det rastlösa bemödandet att tacka för sin utmärkelse.

En starkt bidragande orsak till många människors felsyn på Rembrandt och hans konst (i synnerhet naketmålningarna) är utan tvivel de vidunderliga uppfattningar om Rembrandts karaktär, som under århundradenas lopp varit i svang. Han var, hette det på en del håll, rå och cynisk till sin natur och umgicks ofta med den värsta drägen i Amsterdam osv.

Huvudskulden till alla dessa lögnhistorier bär en herre vid namn Houbraken, som år 1718 utgav ett arbete med titeln "De groote Schouburgh". Denna bok var ett uppkok på gamla anekdoter om olika konstnärer, och författaren tillmätte dem själv inte något större sanningsvärde.

Emellertid kom senare (1725) Campo Weyermann med en bok som hette "de Lebensbeschryvingen der Nederlandsche Konstschilders"

och i vilken det raskt trampas på i Houbrakens fotspår. Här tillerkändes de dammiga anekdoterna fullt sanningsvärde, och efterhand kom nya författare, främst fransmän och tyskar, Descamps och Arsène Houssaye, Fiorello, Fussli och Nagler, och skämde ytterligare ut Rembrandt.

Sedan var det de tyska konstkritikernas tur. Hegelianer och böjda för att konstruera som de var, hade de snart med ledning av en serie vrångbilder berett Rembrandt en synnerligen originell plats i sin tankebyggnad. De gjorde honom till en trotsig republikan, en arg demokrat, som är uppfylld av vilt hat mot den konstnärlige aristokraten Rubens samt bekämpar varje högre konstriktning och vill dra ner klassiska och bibliska ämnen på det burleskas område.

Såsom något mycket betecknande Skan det förresten vara lämpligt att citera en svensk konsthistorisk författare på 1830-talet, som koncentrerar *det bästa* han kan säga om Rembrandt i följande: "I hans arbeten saknas icke själ och snille, så vitt de finnas hos lägre folkklasser, men de sakna ädelhet, emedan den icke framstod för hans ögon".

Att denne författare insupit huvuddelen av sitt "vetande" och sin uppfattning från tyska kolleger, därom vittnar med all tydlighet formuleringssättet.

Senare tidens forskning har gett Rembrandt full upprättelse. Han är Rembrandt — och han är en av Hollands största söner. Men han är mer. Han porträtterar inte sitt land och dess förhållanden som de övriga germanska målarna. Hans ingivelse griper sin näring ur fantasins värld, ur myterna, religionen och historien i långt högre grad än ur vardagslivet. Och när han stannar inför detta, lyftes det med ens upp till ett högre plan av ideal tillvaro. Han är den som gett de största och allmängiltigaste uttrycken för den germanska andan på den bildande konstens område. Han har gjort det i den grad att han blivit universell på samma sätt som Shakespeare, Goethe och Beethoven.

KULTURELLT

Graviditet ej farlig vid tbc

Bostadsbrist orsakar abort

När är legal abort hos en lungsjuk kvinna befogad? Frågan har aktualiserats genom att man på läkarhåll börjar bli allt mer och mer kritisk mot tuberkulosen som hållbar motivering för abort på medicinska indikationer. De flesta tbc-sjuka kvinnor, som beviljas abort, åberopar dock socialmedicinska orsaker — orsaker som hänger samman med bostadsbrist, ekonomiska svårigheter och en allmän osäkerhet inför framtiden. Vad kan samhället göra för att eliminera dessa abort-anledningar?

Legal abort kan som bekant beviljas på fyra olika indikationer, men i detta sammanhang är endast två av dem aktuella, nämligen de medicinska och de socialmedicinska. Medicinsk motivering för avbrytande av ett havandeskap anses föreligga, när kvinnan är så fysiskt eller psykiskt sjuk eller svag, att barnets födelse skulle utgöra en fara för hennes liv eller hälsa. De socialmedicinska skälen är mera vaga. De åberopas, då kvinnans psykiska tillstånd och sociala belägenhet är sådana, att hon inte orkar med ett barn utan men för sin hälsa.

"Graviditet ej någon fara"

Beträffande de medicinska indikationerna kan nämnas, att läkarnas åsikt om relationen havandeskap

och tuberkulos växlat genom tiderna. Fram till mitten av förra århundradet ansåg man allmänt, att graviditeten hade ett gynnsamt inflytande på tuberkulosen. Därefter kom en period, då fackmännen gjorde gällande, att havandeskap vid

Aktuellt

tbc var en allvarlig komplikation, som ofta medförde försämringar. Denna pessimistiska syn levde kvar fram till 1924, ett år, då det började hävdas, att graviditeten varken har en gynnsam eller ogynnsam inverkan på sjukdomen.

Kurator Lis Asklund samtalar med en lungsjuk kvinna.

- ★ Under år 1954 mottog medicinalstyrelsen 6.079 ansökningar om abort.
- ★ Av dem beviljades 4.792.
- ★ Av dessa gällde 4.335 medicinska och socialmedicinska indikationer.
- ★ Under samma år utfördes 595 aborter på samma indikationer efter s. k. tvåläkarintyg.

Denna senaste uppfattning stöds av professor Erik Hedvall i Uppsala, som nyligen gjort en undersökning bland tuberkulösa kvinnor i sitt län under en tioårsperiod. I undersökningen ställs bl. a. följande frågor: Är graviditet skadlig vid tuberkulos? Är abort ofta eller sällan befogad vid tuberkulos? Har amningen en skadlig inverkan vid tbc?

Av den vidare undersökningen framgår, att under graviditeten hos de undersökta kvinnorna var de tuberkulösa förändringarna stillastående i 83,9 proc. av fallen, förbättrade i 9,1 och försämrade i endast 7 proc. Under året närmast efter graviditeten var tuberkulosen oförändrad i 76 proc. av fallen, förbättrad i 8,8 och försämrade i 15,2 proc. En kontrollundersökning visade samtidigt, att spontan försämring utan graviditet förekom i 10,7 proc. "Graviditet kan därför icke sägas innebära någon fara vid tuberkulos", konstaterar prof. Hedvall

Amning ej skadlig

Beträffande frågan nr två säger professorn:

— Enligt min mening bör abortering på medicinska indikationer endast mycket sällan komma i fråga vid tuberkulos. Skälen för en abort måste alltid vara mycket starkt motiverade. Enbart förekomsten av tuberkulos är ingen tillräcklig motivering.

Han tillägger dock, att abort är befogad vid dubbelsidig, allvarlig njurtuberkulos och vid så svåra

Hon valde illegal abort

lungförändringar, att patienten kan väntas dö "inom ej alltför avlägsen framtid". Detsamma gäller vid mycket avancerad, exsudativ-kavernös tuberkulos.

Undersökningen visar också, att anningen inte behöver inge några farhågor. Risken att barnet skall nedsmittas är också mycket liten om man vidtar lämpliga preventiva åtgärder såsom calmettevaccinering och i vissa fall isolering från modern.

Trots de fakta, som framläggs av professor Hedvall är tuberkulos den vanligaste anledningen till legalt avbrytande av havandeskap på medicinska indikationer i vårt land. Som exempel kan nämnas, att år 1950 gjordes 290 sådana aborter.

Oviss framtid för tbc-sjuka

Flertalet tuberkulösa kvinnor, som önskar abort, åberopar dock inte rent medicinska skäl i sina ansökningar. Nej, i de flesta fall pekar de på alla de faktorer, som inryms i begreppet socialmedicinska indikationer.

Men vilka av faktorerna förekommer flitigast, när det gäller tbc-sjuka kvinnor?

— Det är i stort sett desamma, som alla andra abortsökande drar fram, säger kurator *Lisbeth Alffram* vid Centraldispensären i Stockholm. Som exempel kan nämnas bostadsproblem, dålig ekonomi, samlevnadsproblem och för ensamstående kvinnor de speciella svårigheter, som alltid möter en ogift mor.

Man bör kanske nämna, att många tbc-sjuka kvinnor i första hand försöker få ett intyg från sina lungläkare om att deras havandeskap bör avbrytas på medicinska indikationer. Ibland kommer de därför till dispensärens läkare, men om dessa inte anser sig kunna utfärda något intyg, hänvisar vi kvinnorna till Stockholms stads rådgivningsbyrå för sexualfrågor. Byråns kuratorer och psykiatrer får då ta hand om fallen och undersöka i vilken mån det föreligger socialmedicinska skäl för abort.

I det här sammanhanget vill jag säga, att sedvanliga socialmedicinska skäl, som i vanliga fall inte anses tillräckliga för att motivera en abort, kan få större tyngd, om kvinnan dessutom lider av tuberkulos, även om tuberkulosen inte är så allvarlig, att den i sin tur ensam berättigar till en abortering på medicinska skäl.
(Forts. sid. 23)

En ung kvinnlig kontorist från Västsverige, som av naturliga skäl vill vara anonym, berättar här för Status om hur hon tillgrepp abort när hon ogift råkade i grossess. Legal abort vägrades henne, varför hon sökte hjälp hos en illegal abortör i Göteborg.

Kvinnan har varit lungsjuk, men själv anser hon, att det i första hand var sociala faktorer, som drev henne till kvacksalvaren. Hon framhåller, att hon mycket gärna skulle velat föda sitt barn, men i den sociala situation hon befann sig, ansåg hon det omöjligt. Det största problemet var bostadsbristen — hon kunde inte bo med ett spädbarn i ett möblerat rum och samtidigt sköta sitt arbete.

Hur känner man sig efter ett flertal samtal med en "förstående" abortkurator, som säger, att man skall "gaska upp sig", att "allt ordnar sig" och att det inte lönar sig att ens skicka in ansökan om abort, då den med all säkerhet kommer att avslås?

Jo, man känner sig nästan i panik. Den erfarenheten gjorde jag — då 23-årig fakturaskrivare i en medelstor västsvensk stad — våren 1950, då jag försökte få legal abort sedan min läkare konstaterat, att jag var gravid i andra månaden.

Jag hade varit lungsjuk. När jag sökte abort var det ett och ett halvt år sedan jag utskrevs från sanatoriet. Man kan kalla mig ensamstående, eftersom min dåvarande fästman inte visade sig vara vad jag hade trott, och då jag var så gott som portförbjuden i mitt föräldrahem och inte kunde få någon lägenhet, hyrde jag möblerat rum.

Allt detta gjorde, att jag aldrig skulle orkat med både att arbeta och ha ett barn. Kuratorn föreslog som ett alternativ, att jag skulle adoptera bort barnet. Jag tänkte ett slag att göra det, men vid närmare eftertanke förkastade jag förslaget. Jag trodde, att jag skulle känna mig ännu mer ensam och olycklig, om jag hade ett barn, som inte var hos mig.

Hade jag haft en aldrig så liten, men modern, lägenhet hade förhållandet varit ett helt annat. Då hade jag kunnat rå mig själv, vara ledsen och trött, när jag kom hem utan att behöva förstålla mig för snokande värdfolk. Mitt lilla barn hade fått skrika och skratta så mycket det ville. Jag hade kunnat tvätta till oss båda. Jag hade kunnat arbeta och lämna barnet på krubba. Men det var som det var, jag skulle aldrig kunnat orka med mitt fördubblade arbete och den psykiska påfrestningen, som det hade inneburit att vara inneboende och ensamstående.

När jag inte kunde få hjälp på legalt sätt, ångrade jag att jag överhuvudtaget hade sökt sådan, och jag såg mig om efter

adresser. Jag hade redan fått ett par av väninnor, men innan jag hittat någon, som verkade tillförlitlig och som passade min kassa, var jag i femte månaden.

Själva proceduren, som framkallade "missfallet", var enkel och kändes faktiskt inte. Tolv timmar senare började värkarna och det gjorde ju mycket ont, men ytterligare tolv timmar därefter var det hela överstämmandet.

Det allra värsta var egentligen dagarna mellan "avtalet" med abortören och tills det att den svåra stunden var inne.

Hela tiden hade jag varit ledsen över att det inte hade ordnat sig praktiskt, så att jag kunde ta hand om ett kommande barn. Och efteråt var det inte så hemskt första dagen, då jag kände en lättnad så stor att den inte går att beskriva. Tänk att slippa slitas mellan hopp och förtvivlan! Tänk att slippa vara rädd att det skulle gå galet med aborten!

Men ett par dagar efter kom det en mjölkdropp på ett av mina bröst, och det var egentligen då som jag blev riktigt medveten om att det verkligen varit ett litet nytt liv i min kropp. Det kändes, det sved i hjärtat, det vill jag inte förneka. Men som förhållandena var hade jag bara blivit en tjugit, trött och oharmonisk mor.

Och jag var trött efteråt, trött, trött. Jag tog stärkande medicin, lade mig tidigt, sov på lördagar och söndagar i flera månader.

Så småningom började dock krafterna återvända. Det kom en kväll då jag orkade ligga och läsa litet i en bok. Jag började kunna gå ut och promenera och till slut kom en söndag, då jag definitivt lämnade sängen. Samtidigt med de fysiska krafterna återvände också mitt livsmod.

Så fort aborten var överstämmandet gick jag till läkare och anförtrödde mig. Jag blev grundligt undersökt, och det konstaterades, att det inte fanns någon in-
(Forts. sid. 23)

"X-STRÅLARNÄ" som ser allt

En anhängare av röntgen-principen vid metallundersökningar be-tecknade en gång mycket illustre-rande det gammalmodiga stycke-provet som "något i stil med att bränna en tändsticka för att undersöka om den är användbar".

Inom industrin slipper man nu tack vare röntgenfotografering ifrån dessa ofta ödeläggande styckeprov för metallkonstruktioner. Idealisten Röntgen skulle säkert ha glatt sig om han fått del av de resultat man idag har uppnått men för ett tiotal år sedan skulle man dock ha trott att han i sin grav hade känt sig säker på att hans uppfinning inte skulle utnyttjas i krigsindustrin, men så blev inte fallet. Under det senaste världskriget var röntgenstrålarna av oöverskådlig betydelse vid konstruktionen av kanoner och andra vapen. Och man skulle nog kunna säga, att Röntgen genom sin upptäckt av "X-strålarna" är stam-

Från Röntgens upptäckt av "X-strålarna" för 60 år sedan fram till deras användning i våra dagar berättar här
DEFFA LEHTONEN

far till atombomben, eftersom dessa egentligen måste betraktas som utgångspunkt till detta fruktansvärda vapen.

X-strålar upptäckte vitamin

Det var i dubbel mening en gåva, som Wilhelm Conrad Röntgen skänkte mänskligheten, då han år 1895 offentliggjorde resultatet av sina fysiska experiment under titeln "Ett nytt slags strålar". Oaktat han var en fattig universitetsprofessor — i Würzburg i Bayern — önskade han inte genom patent eller monopol av något slag begränsa utnyttjandet av sin uppfinning. Lockande

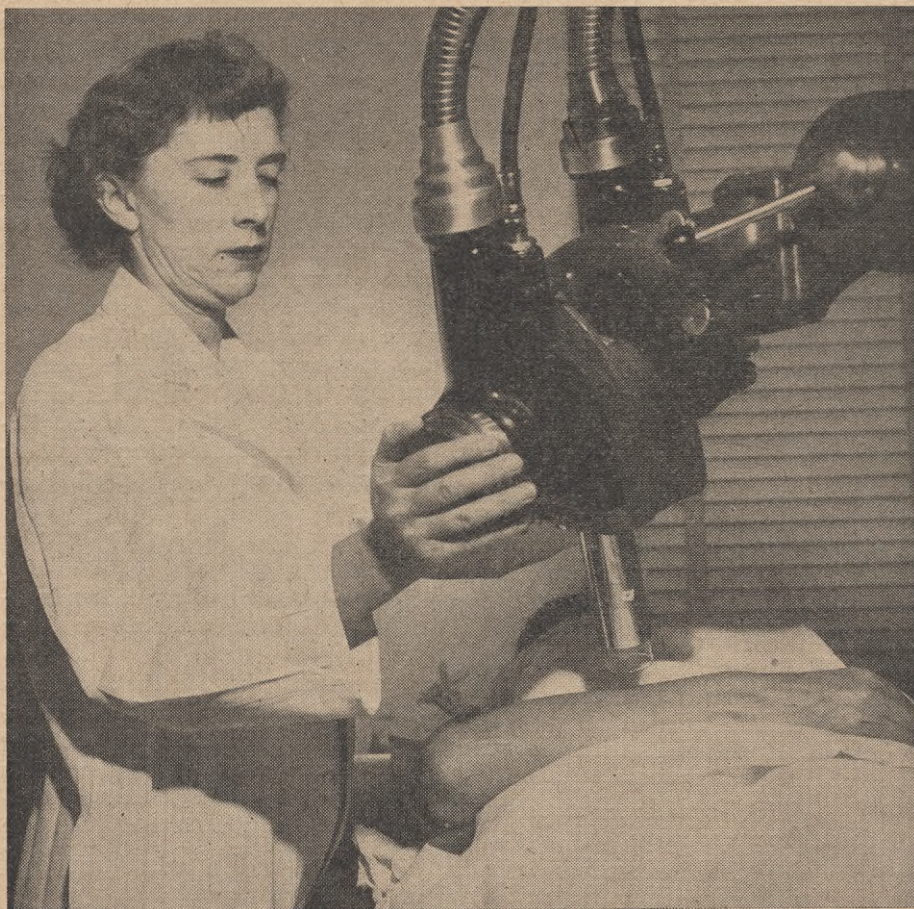
anbud om uppfinningens ekonomiska vinstmöjligheter avvisade han utan vidare. Resultatet av hans arbete stod det vetenskapliga och praktiska livet fritt att utnyttja. 1901 då nobelpriset tilldelades honom, fick han äntligen ekonomiskt utbyte av sin epokgörande uppfinning, men världsberömmelse hade han för länge sedan uppnått. Själv benämnde han de av honom upptäckta strålarna "X-strålar" — ett namn som de fortfarande har i de engelsktalande länderna — men överallt i den övriga världen kom de att bära hans namn.

Som den klarsynte forskare Röntgen var, insåg han genast många av de betydelsefulla följder användandet av hans strålar skulle komma att få, först och främst för läkarvetenskapen, men också för den fysiska forskningen. Och endast i sällsynta fall har de förväntningar som knutits till en ny upptäckt i så hög grad blivit infriade och överflyglade av en senare utveckling av fenomenet, som fallet har varit med röntgenstrålar. Att tänka sig läkarvetenskap och fysik utan röntgenstrålar är i dag helt enkelt omöjligt. Det senaste beviset på detta är väl den upptäckt som den kvinnliga engelska läkaren dr Hodgkin i dagarna gjort beträffande B-12 vitaminen. Genom att röntga atomen har hon löst den gåta, som all världens kemister tidigare gått bet på.

Förbud mot röntgenkikare

Men för gemene man var Röntgens uppfinning under åren kring sekelskiftet ännu ett slags obegripligt trolleri. Det var ett utbrett misstag att man med hjälp av dessa strålar kunde se genom husväggar och dylikt och betrakta livet bakom dem. Således kan nämnas att en kongressman från staten New Jersey i Amerika föreslog antagandet av en lag som förbjöd användandet av — "X-strålar" i teaterkikare. Ett par New York-tidningar ansåg, att man nu stod inför lösningen av livets gåta, för nu hade man möjlighet att fotografera själen.

För att förstå vad röntgenstrålar egentligen är måste man först lära känna begreppet elektron. Till sin storlek är en elektron mycket blygsam. Man har räknat ut att det går tusen triljoner triljoner — det är en

Dr Charlotte Donlan röntgenbehandlar en patient på universitetssjukhuset George Washington. Hon är terapeut och professor i radiologisk behandling och en av världens främsta experter på röntgen.

etta med 29 nollor efter — elektroner på ett gram.

Då miljoner och åter miljoner snabba små elektroner träffar ett metallföremål, drivs de in i själva metallens atomer, och denna process skapar en utstrålning av vad vi kallar röntgen eller X-strålar. Ju högre voltstyrka som användes, desto hastigare rör sig elektronerna och desto mer genomträngande blir röntgenstrålarna.

Skeppsvarv använder röntgen

Redan på ett relativt tidigt stadium visade det sig emellertid, att det fanns gränser för hur hög voltstyrka man kunde använda. Den starka värme som uppstod vid processen smälte både metall och glas och det var därför ett betydande hinder den amerikanske vetenskapsmannen dr Coolidge övervann, då han uppfann ett röntgenrör, som var i stånd att motstå flera hundratusen volt. Genom ytterligare förbättringar har man i dag lyckats framställa röntgenrör, som kan tåla en spänning av flera miljoner volt. Så kraftiga apparater kan genomlysade decimetertjocka metallföremål, och som exempel kan nämnas att man i den amerikanska krigsindustrin har använt apparater med sex miljoner volt till att röntgenfotografera stålplattor av en fots tjocklek. En sådan sak kräver dock en exponeringstid av två timmar, för att ett tillfredsställande resultat skall uppnås.

Apparater med dessa höga voltstyrkor användes både i industrin och medicinens tjänst. I industrin har dessa mammutar visat sig särdeles nyttiga. Nu förtiden är det vanligt på de stora skeppsvarven att man med röntgenfotografering kontrollerar tappaxlar för att se om det finns sprickor eller andra brister i metallen, och för gjutgods är det av utomordentligt stor betydelse att man kan kontrollera om det finns invändiga blåsor och sköra partier.

"Läkarens outhärliga hjälpmedel"

Men trots alla dessa nya användningsmöjligheter är och förblir röntgenstrålarna dock först och främst läkarvetenskapens outhärliga hjälpmedel. Strålarna används till såväl undersökning av patienter som vid behandling av vissa sjukdomar.

I det första fallet kan man med rätta kalla dem "ljuset som ser allt"

och i det andra fallet "ljuset som läker". Ordet "allt" vågar man inte tillägga i det sistnämnda fallet, men i kampen mot hudsjukdomarna och icke minst när det gäller kräfta har goda resultat uppnåtts just genom röntgenbehandling.

Genom "ljuset som ser allt" kan eventuella svulster i kroppen eller brott på kotor konstateras, magsår och hjärnblödningar kan med dess hjälp iakttagas och lokaliseras på ett ögonblick. Och utan röntgenapparater skulle de stora folktuberkulosundersökningarna, som har

fått en så oerhört stor betydelse, inte vara möjliga. Till och med vårt hjärtas funktioner kan upptas på levande röntgenfotografier.

Men "ljuset som ser allt" — Röntgens underbara hemlighetsfulla strålar — kommer säkerligen för varje år som går att finna användning på allt flera och flera områden. Deras sista kort är inte utspekade på länge än. Men låt oss hoppas att det först och främst blir i fredligt arbete, till gagn för mänskligheten, som deras fantastiska verkningar kommer att utnyttjas.

Från ett sjukhus i USA. En läkare tyder röntgenplåtarna för en förlamad patient.

Arbetsträningsverkstad i Hälsingborg

Hälsingborgs stad har fått en arbetsträningsverkstad vid Ängelholmsvägen i staden. Man räknar med att verkstaden skall kunna sysselsätta 12—14 man åt gången, men eftersom många inte arbetar full dag, blir det reella platsantalet större. Så småningom räknar man med att kunna bereda plats även för kvinnliga klienter.

Efterfrågan på platserna är stor, och deltagarna tas ut efter samråd mellan lä-

kare, kuratorer och arbetsvårdens personal. En läkare skall svara för kontrollen av de olika deltagarna och bestämma när de kan återvända till det öppna arbetslivet. De, som inte kan återgå till normalt arbete, bereds skyddad verksamhet på verkstaden.

*

Träningsverkstaden samarbetar med industrin, som visat stort intresse för dess möjligheter.

Brädgårdsstriden i Halmstad

— ett blodigt 25-årsminne

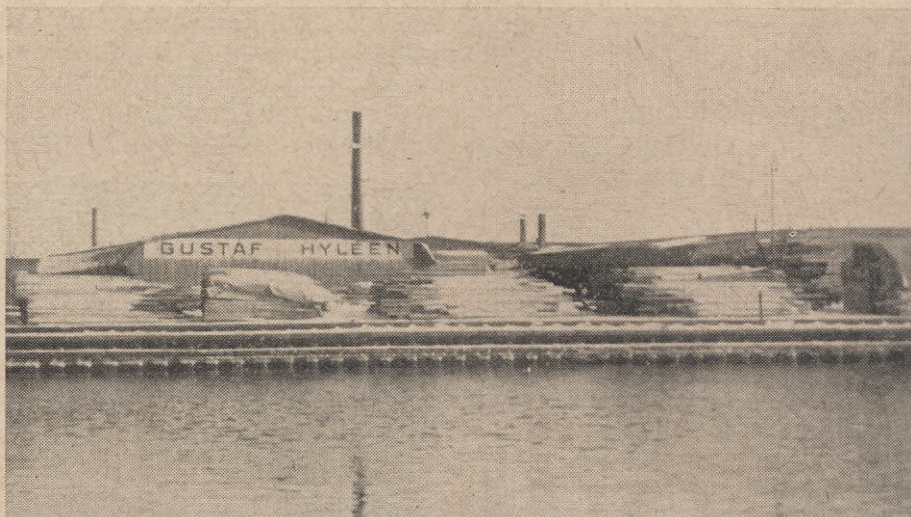
Upptakten till de svåra kravaller-
na i Halmstad 1931 ägde rum redan
i slutet av 1930. Inför det stundan-
de årsskiftet uppsade nämligen båda
parter ett kollektivavtal gällande
mellan Halmstads bräd- och bjälk-
gårdsarbetarfackförening och sex
träexportfirmor. Arbetarna begärda
höjning av timlönen från 1:05 till
1:20 kr jämte vissa förmåner utöver
de lagstadgade beträffande olycks-
fallsersättning, medan arbetsgivar-
na å sin sida ville sänka lönen till
90 öre för yrkesvana och 70 öre för
icke yrkesvana. Antalet ordinarie
arbetare uppgick till 85. På grund
av arbetets säsongbetonade karak-
tär varierade deras årslöner mellan
så låga belopp som 1.600 och 2.000
kronor.

Redan i november 1930 upptogs
förhandlingar mellan parterna, och
i januari 1931 sammankallades de
av landshövding Hilding Kjellman,
som då var förlikningsman i västra
distriktet, men någon uppgörelse
blev det inte.

Den 2 februari meddelade arbets-
givarerna att de fr. o. m. den 9 samma
månad skulle sänka timlönerna till
1 kr för yrkesvana och 90 öre för
icke yrkesvana. Dagen efter beslu-
tade fackföreningen med 44 röster
mot 0 att nedlägga arbetet. Ett nytt
medlingsförsök gjordes den 7, men
sedan blev strejken ett faktum.

Den 12 mars framlade landshöv-
ding Kjellman ett nytt medlingsför-
slag för parterna. De viktigaste
punkterna i det var, att timlönen
skulle höjas med 5 öre till 1:10 kr
för alla arbetare och att samtliga,
som varit anställda minst en månad,
skulle tillförsäkras en olycksfalls-
ersättning på 4:50 kr per dag under
35 dagar. Förslaget avslogs helt av
arbetsgivarerna, medan arbetarna
gjorde sitt godkännande beroende
av en oväsentlig ändring.

Konflikten tillspetsades nu genom
att träexportörerna anskaffade
strejkbrytare, som inlogerades på
två fartyg, s. k. "lumplenor", som
förtöjdes i hamnen rakt nedanför
brädgårdarna. Den första gruppen
anlände den 25 mars. Länsstyrelsen

*En bild från brädgårdarna vid Halmstads hamn. Det var detta område
som avspärrades med taggtråd, och bakom plankhögarna låg
militär med stål hjälmar och kulsprutor.*

i Hallands län beslutade fridlysa den
del av hamnen, som inrymde bräd-
gårdarna — en åtgärd, som väckte
stark opposition bland arbetarna.

ÅKE ROOS

skriver här om ett 25-årsjubileum, om de
blodiga kravallerna i Halmstad depres-
sionsåret 1931, då den annars så lugna
landsortsstaden gästades av strejkbryta-
re, "lumplenor" och ridande poliser.
Stenkastning, skottlossning och militär-
patruller med stål hjälmar och kulsprutor
satte under flera vårljumma april dagar
sin prägel på residensstaden. Genom
lokalpressen meddelade polisen, att det
var "förenat med livsfara att vistas ute
på gatorna" — staden var nästan i be-
lägringstillstånd.

Orsaken till oroligheterna var en re-
lativt sett obetydlig lokal strejk bland
Halmstads brädgårdsarbetare, som lade
ned arbetet, då arbetsgivarerna krävde
sänkta löner. Läget på arbetsmarknaden
var annorlunda då än nu.

50 SKOTT — 3 SÅRADE

Från omkring den 15 april började
oroligheter noteras. Smärre
grupper samlades utanför det frid-
lysta området och kastade sten och
glåpord efter de arbetsvilliga.

De första verkliga kravallerna ut-
spelades den 20 april, då en relativt
stor folkmassa försökte forcera tagg-
trådsstängslet kring det förbjudna
området för att komma åt strejkb-
brytarna.

Dagen därpå sände länsstyrelsen
telegrafisk begäran till chefen för
socialdepartementet om polisför-
stärkning. Anhållan beviljades och
redan samma dag anlände tolv gö-
teborgspoliser, varav fem beridna.

Torsdagen den 23 blossade oro-
ligheterna upp med full styrka. På
kvällen samlades ca 1.000 personer
utanför området. En del av dem lyc-
kades komma över stängslet och
trängde fram mot logementsfarty-
gen och kastade sten. Polischefen
sände alla tillgängliga styrkor till
platsen och verkliga upploppsscener
utspelades. Strejkbrytarna öppnade
eld med skjutvapen för att skydda
sig och flera personer i folkmassan
besvarade den. Enligt Ny Tid kom-

menderades ombord på logementsfartygen "eld och eld upphör ungefär som vid militära skjutövningar", och enligt polisrapporterna erkände de arbetsvilliga, att de skjutit ungefär femtio skarpa skott.

Tre personer bland folkmassan sårades och måste omhändertas. Den yngste var endast 13 år gammal och ingen av dem var över 18 år, vilket styrker uppfattningen, att det företrädesvis var ungdomar, som deltog i kravallerna. (Pressens allmänna omdöme var, att kommunistagitatorer låg bakom oroligheterna och silénkommunisten och stadsfullmäktigeledamoten Arthur Karlsson i Halmstad löpte gatlopp genom tidningsspalterna.)

TÄNKTE STORMA POLISSTATIONEN

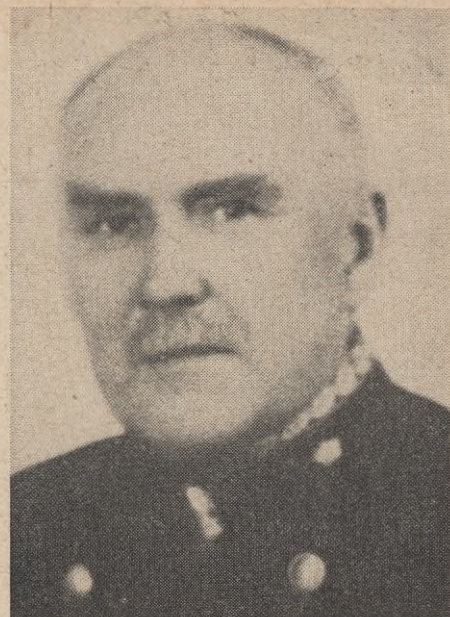
Då skottväxlingen tilltog och polisen inte var situationen vuxen, anlände borgmästare E. Fogelklou och läste strafflagens upprorsparagraf för folket, men han överröstades av skrän och visslingar. Läget blev alltmer kritiskt. Då steg en privatperson (en konduktör Jansson) upp på en flakvagn och lyckades få folkhoppen att lyssna på sig. Och inte bara lyssna, utan även att lugna sig och avlägsna sig från det förbjudna området.

Ett rykte, att polisen anhållit några personer hade emellertid spritts, och från hamnen tågade hoppen upp

till polisstationen med uppenbara avsikter att storma den. Stadsfiskal G. J. Falk gjorde då en eftergift, som ådrog honom mycken kritik i den borgerliga pressen, genom att släppa in människorna på stationen, öppna celldörrarna och låta dem själva konstatera, att ingen var anhållen. Därefter blev det lugnt vid polisstationen.

Under tiden som kravallerna pågick, höll stadsfullmäktige ett sammanträde, som präglades av oroligheterna. Den socialdemokratiska gruppen antog följande protest.

"Den soc.-dem. stadsfullmäktigegruppen, som representerar en stor majoritet av valmän i Halmstads stad, uttalar härmed en bestämd protest mot myndigheternas tillvägagångssätt att fridlysa visst område vid hamnen, varigenom svårigheter beredes för arbetarna att skaffa arbete vid området i fråga. Vi protesterar vidare mot myndigheternas tilltag att utan någon som helst anledning rekvidrera polis från Göteborg, samt tilltaget att genom taggtrådsstängsel nästan sätta viss del av staden i belägringstillstånd. Med harm och indignation protesterar vi mot kosackfasonerna att i stadens centrala delar sända ut polisstyrkor, vilka överfalla och skymfa fredliga medborgare. Vi fordra bestämt, att polisen från Göteborg omedelbart hemsändes."

Stadsfiskal G. J. Falk.

LANDSHÖVDINGEN TALAR TILL FOLKET

Påföljande dag — fredagen den 24 april — bogserades lumplennorna av säkerhetsskäl ut på hamnredan efter arbetets slut. Det medförde, att oroselementen samlades uppe i stadens centrum i stället för vid hamnområdet. Tidningen Hallands lokaler utsattes för stenkastning, och så intensiv sådan, att knappast någon fönsterruta lämnades hel. Myndigheterna fruktade det värsta och rekviderade militärhjälp från Hallands regemente. 50 man i stålhelmar och med påskruvade bajonetter marscherade sedan genom gatorna.

Landshövding Axel Mörner talade vid ett par tillfällen till folket, men inte som borgmästaren genom att läsa upprorslagen utan genom att vädja till ansvarskänslan och mana till besinning. På brandstationen hade Röda korset ordnat provisoriska förbandslokaler, där ett 20-tal personer blev omskötta under kvällens lopp.

MILITÄRA KULSPRUTOR VID HAMNEN

Då lugnet återställdes denna natt, innebar det slutet på kravallerna.

Lördagen den 25 april blev alltså en lugn dag. Polisen hade dock vidtagit kraftiga försiktighetsåtgärder. Militär låg i beredskap på polisstationen och de beridna poliserna gjorde talrika inspektionsturer genom staden. Enligt samtida tidningsrefe-

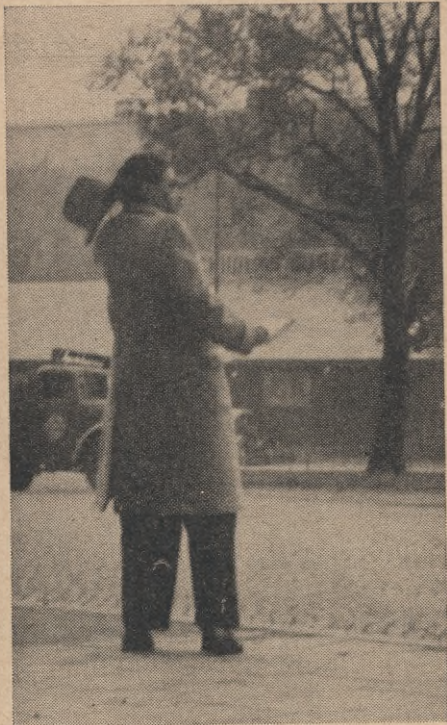
(Forts. sid. 16)

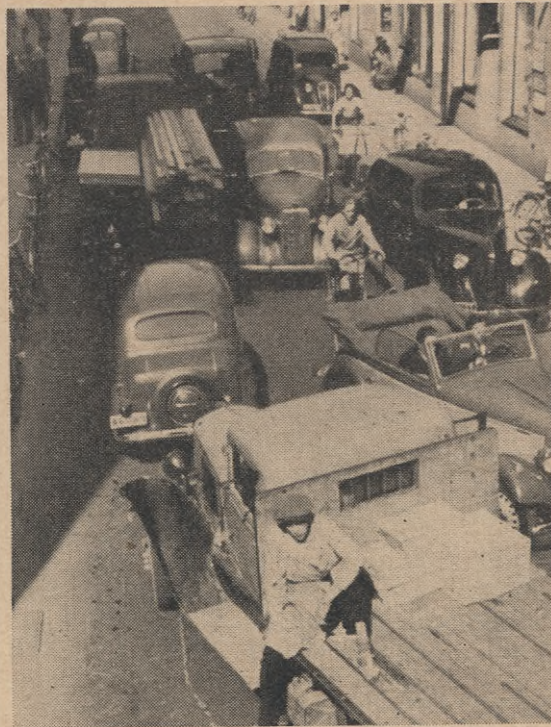
Bakom denna fasad — Gamla Rådhuset — rymdes 1931 Halmstads dåvarande polisstation, vars arrester öppnades för den upproriska folkmassan av stadsfiskalen.

25.051 bilar och mc stals på ett år

En tyvärr alltför vanlig upptäckt. En köpman lämnade sin vagn på Birger Jarlsgatan i Stockholm för att uträtta ett ärende. När han kommer tillbaka är bilen försvunnen.

Bilägaren ringer polisen, och radiopatrullerna runt om i staden får order att spana efter den försvunna vagnen.

Så här går det till att gripa biltjuvar

Jakten går vidare i över 100 km fart. I närheten av Experimentalfältet lyckas polisen äntligen komma förbi. Tjuvarna trängs ned mot väggkanten och tvingas stanna — och jakten fortsätter till fots in i skogen...

Bilstölderna utgör ett ständigt växande och mycket skrämmande problem för samhället. Enbart i Stockholm stals nästan 10 per dag under förra året. Summerar man kostnaderna för personskadorna, materielskadorna, polisens och domstolarnas arbete, visar det sig, att enbart under 1955 orsakade biltjuvarna skador och utgifter för minst 20 milj. kr.

Landshövding Eije Mossbergs trafikskadestatsutredning har nyligen presenterat synpunkter på problemet. Den rekommenderar de följande åtgärder:

Bilarna bör placeras i garage, de som inte användes.

Bilägarna måste ta för vana läsa bildörrarna.

Parkeringsplatserna bör om möjligt få bevakning.

Bilägarna måste bearbetas med intensiv propaganda för rattlös.

Utredningen talar också om en "slapphet, som kännetecknar samhällets reaktion mot bilstölderna," och påstår, att billånare nu inte får "något reellt straff". Man varnar för en "uppmjukad moralinställning", som kan medföra, att även relativt hyggliga ungdomar, som inte har någon kriminell böjelse, förfaller till att stjäla bilar.

En snabbutredning hos inrikesdepartementet skall nu bl. a. fundera på möjligheterna att klara upp en större procent av bilstölderna. En av de åtgärder man tänkt sig är att ge polisen i hela landet teleprintrar, på vilka man kan få omedelbara besked om t. ex. stulna bilar.

Foto: BILDJOURNALISTEN

Spelet är förlorat för tjuvarna. Den här gången råddes det hårda tag för att få bukt med dem.

Vid Roslagstull får en av polisbilarna kännning med den efterlysta vagnen, som ökar farten och söker sig ut från staden.

- 3.355 bilar stals i Stockholm under fjolåret
- 25.051 bilar och mc tillgreps i hela landet under samma tid
- 100 milj. kr, ungefär, var dessa fordon värda
- 400 proc. har antalet stöldskadade bilar ökat med under tiden 1950—1955
- 20 milj. kr — lågt räknat — kostade biltjuvarna samhället under 1955

In i det sista gör ynglingarna motstånd, men om en liten stund sitter de i alla fall i polisens arrester. Den ene är stockholmare och den andre skåning. De hade tillsammans rymt från en ungdomsvårdsskola.

rat patrullerade fotpoliserna "med batongen i den ena handen och med den andra på sabelfästet, medan den laddade pistolen fanns redo under kappan".

En kraftig vårstorm gjorde att lumplena inte kunde bogseras ut på redde på kvällen, varför man i stället placerade 40 man militär med kulsprutor och påskruvade bajonetter vid det fridlysta hamnområdet. Halmstad var nästan en stad i belägringstillstånd. På tidningen Halmstadspostens ljustidning kunde sena nattvandrare läsa följande: "Polisen meddelar, att det kan vara förenat med livsfara att vistas ute på gatorna i afton."

Mot denna dramatiska bakgrund öppnades under dagens lopp nya avtalsförhandlingar. Några resultat uppnåddes emellertid inte, och förhandlingarna ajournerades till nästa dag.

Stadsfullmäktige höll på kvällen ett känsloladdat sammanträde, varvid den kommunistiska fullmäktige-gruppen gisslades hårt. Den socialdemokratiska gruppchefen vädjade till den tidigare nämnde Arthur Karlsson och bad honom ta sitt förnuft tillfånga: "Därest det i natt kommer till nya demonstrationer komma kulsprutor att spela, och då kommer många liv som falla, att skrivas på hr Karlssons konto".

Denne svarade bl. a.: "Arbetare bör i fred få ge sin harm tillkänna genom demonstrationsyttringar."

FYRA FICK STRAFFARBETE

Söndagen den 26 april blev också en lugn dag. På eftermiddagen utkom en improviserad tidning — "Arbetartidningen, Strejknummer" — som agiterade för att en kommunistisk skyddskår skulle bildas i Halmstad.

Nästa dag, måndagen den 27 april, gav förlikningsmannen parterna ett nytt medlingsförslag, på vilket svar skulle lämnas vid förhandlingar den 1 maj. I jämförelse med det gamla förslaget innebar det nya, att timlönen skulle höjas med 2,5 öre i stället för 5 och att olycksfallsersättningen skulle sänkas från 4:50 till 4:— kr per dag.

Tisdagen den 28 kunde tidningarna meddela, att fyra ynglingar, som olovligt tagit sig in på det fridlysta området, instämts till rådhus-

rätten. De dömdes sedan till 100 kr böter vardera. Enligt rådhusrättens protokoll föranledde kravallerna sammanlagt 18 åtal. Av dem medförde fyra straffarbete. En man fick 4 månader, två 3 månader och en 2 månader för "deltagande i upp-

"VI ÄRO ALLA SOVJETS SOLDATER"

De två sista dagarna i april förflöt utan något anmärkningsvärt. Och så kom den 1 maj. Polisen vidtog nya försiktighetsåtgärder, bl. a. rekviderades ytterligare polisförstärkning från Göteborg, men någon militär kommenderades dock inte ut.

Såväl socialdemokraterna som kommunisterna anordnade demonstrationståg, men båda genomfördes utan intermezzon, och poliserna kunde hålla sig passiva hela dagen.

När kommunisternas demonstrationståg passerade genom staden, läste halmstadborna följande på kommunisternas standar: "I nästa krig äro vi alla Sovjets soldater" — "Arbetslöshetsunderstödet uteblir, pengarna går till polisförstärkingar".

Demonstranterna tågade till Halmstads folkpark, där båda partierna anordnade första-maj-tal, som berörde brädgårdskonflikten.

De sjungande demonstranterna utgjorde en symbolisk bakgrund till den kamp vid förhandlingsbordet, som återupptogs vid sextiden på eftermiddagen den 1 maj. Båda parternas svar på medlingsförslaget innebar avslag. Arbetsgivarna ansåg sig inte kunna godkänna paragrafen, som tillförsäkrade arbetarna avtalsreglerad olycksfallsersättning utöver den lagstadgade, och arbetarna ville bl. a. inte acceptera den låga löneökningen på 2,5 öre per timma.

Förlikningsman Kjellman gav emellertid inte tappt. Förhandlingarna fortsatte långt in på natten, och dagen efter kungjordes, att uppgörelse äntligen träffats. Den innebar, att timlönen bestämdes till föreslagna 107,5 öre och att olycksfallsersättningen fastställdes till kr 4:50 per dag för samtliga arbetare.

Den nära tre månader långa strejken var därmed slut. Måndagen den 4 maj återupptogs arbetet i brädgårdarna.

(Artikeln bygger på en utredning, som gjordes av artikelförf. 1950.)

Redaktionen ansvarar ej för insända manuskript, teckningar och foton, som ej beställts. För inköp av material etc. träffas redaktören måndagar och fredagar.

DET LJUSA MINNET

NÄR SJUKDOM OCH ELÄNDE
MIG BAND I SÄNGEN KVAR
JAG ANADE OCH KÄNDE
VAR DU VAR.
JAG KUNDE TYDLIGT HÖRA
DET RINGA I MITT ÖRA
AV SKRATT BLAND GULA NEKAR
AV VISKNINGAR FRÅN BRON.
OCH ÖVER DINA LEKAR
STOD SKYN OCH SOMMARRON.

SEN DESS HAR JAG EJ LEGAT
SÅ HJÄLPLÖST KRANK SOM DÅ.
MITT HJÄRTA DET HAR TEGAT
ÄVENSÅ
MEN DU FÖRBLIR DET MINNET
SOM BLEV TILL TRÖST FÖR SINNET
— DET SPRÖDA OCH DET LJUVA
DET LJUSA FRÅN I GÄR
SOM SÖTMAR MINA TUNGA
OCH GLÄDJELÖSA ÅR.

Helmer Gustafsson

Sångare på ölkafé

Av Folke Fridell

Klockan var fem och det var svin-kallt ute. Först mötte Majken värmen i restaurangen som man möter en öppen famn eller en efterläng-tad vän. Slut med kylan i snön utan-för; slut med huttrande, hopkrupen väntan i en dragig tågupé. Bara värme nu; välsignad värme som famnade och gjorde gott. Och så kaf-fet. Nykokt hett kaffe som tinade upp alla stelfrusna lemmar.

Men kaffet tog slut och efter den tredje cigaretten hade Majken glömt bort värmens välsignelse; satt nästan och längtade efter kylan där-utanför. Och då kom ölkaféets at-mosfär smygande med all sin väm-jelse: öldoft, cigarettrök, svett och små floder på golvet av smält snö.

Stort bättre än ölkafé var det inte fast det stod "Järnvägsrestaurang" över dörren och "1:a klass" på den Majken gått igenom. På den andra dörren stod det tredje, men båda ledde in i samma lokal.

Snö, kyla och väntan. På en skor-sten den andra sidan järnvägsspåren såg Majken några duvor sitta hop-kurade som små grå bollar. Då och då skymdes de av röken men de satt envist kvar.

Dessa evinnerliga väntanstimmar var Majkens öde. Hur långt hon än hann i sitt yrke; hur högt hon än lyckades klättra så skulle dessa vän-tansstunder följa henne.

Om hon skulle försöka sova? Ta en lur med huvudet i armarna över bordet? Det kunde behövas för än hade hon inte fått en blund i ögo-nen det här dygnet. Hon sjöng sent förra kvällen, sista framträdandet klockan elva och tåget gick halv tolv. Majken hade många och långa timmar framför sej innan nästa ho-tellrum väntade.

Men hon ville inte sova här bland alla andra resenärer. Några hade känt igen henne när hon kom och viskat:

— Det där är Lill-Majken.

Hon var så van att bli igenkänd och egentligen blev hon väl glad när hon hörde viskningarna. Det betyd-de att hon nått en liten bit på vägen mot de höjder dit hon längtade, men offentligheten var inte alltid så be-haglig. Om hon varit en ensam, okänd kvinna bland andra anony-ma? Då hade hon kunnat luta hu-vudet mot bordet och sova. Nu vå-gade hon inte ta risken.

Lill-Majken sovande på ett ölkafé!

Så skulle det viskas och kanske nån företagsam tidningsman skulle göra ett kåseri om episoden. Brode-ra ut lite kring det delikata ämnet. Plocka bort kaffekoppen och sätta dit ett par ölf flaskor i stället.

Ånej, den risken vågade hon inte ta.

Det kom mer folk och lokalen var fullsatt nu. Ingen ville ut i kylan. Alla väntade på tåg som skulle komma och föra dem bort från denna trista plats. Bara väntan, väntan, väntan...

— Vill fröken sjunga en stump?

Det kom en man gående genom restaurangen mot Majken. Han gick lite vingligt och hade druckit ett par pilsner för mycket, men ändå syntes det att han hade ett mål och ett ärende. Hans ögon var envist riktade mot det bord där Majken satt och hon förstod genast att han skulle komma till henne.

Rusa ut i kylan? Fly undan dessa simmiga ögon som kom närmare och närmare? Ånej, hennes kläder hängde långt borta i ett hörn och förresten skulle det väl inte behövas fly undan mitt i allt folket.

Nu stod mannen vid hennes bord och visst var Majken rädd. Men hon tvingade undan sin fruktan och mötte hans fyllfräcka ögon så lugnt hon orkade. Förresten höll han också masken rätt bra. Bugar sej lite överdrivet artigt och säger:

— Vi sitter några sjömän därborta. Vill fröken sjunga en stump för oss?

Det är alldeles tyst i den stora lokalen efter frågan. Den druckne sjömannen har inte precis viskat fram sin anhållan och nu väntar alla på att Majken ska svara. Svara nej eller sjunga.

Hon ser bort mot servitriserna och kassan; de står där alla med förväntansfulla ansikten.

Alla vill ha svar och alla vill att Majken ska sjunga.

— Det är nog inte tillåtet?

Majken försöker slingra sej undan men det lyckas inte.

— Visst. Här är allting tillåtet, fröken lilla. Här är så jävla trist och lite sång skulle pigga upp. Lite sång skulle bli som lite sol...

Majken ser bort mot sjömannens bord. De är en tio tolv stycken och de tittar alla åt hennes håll. Den druckne har lomat av nu. Han har gjort sitt och väntar på att hon ska sjunga. Sen ser Majken på de trist brunfärgade väggarna och det smutsiga golvet. Visst behövs det lite sol i den här lokalen. Om hennes sång nu kunde hjälpa? Hon drog fodralet av gitarren och slog an ett par provande ackord. Sen sköt hon undan kaffeservisen mot hörnet orh satte sej på bordskanten.

Majken sjunger. Hon börjar med Ferlins visa om byn och skönheten. Varför vet hon inte säkert. Tycker väl att just den visan kan passa en tidig väntansmorrn på ett smutsigt ölkafé.

Så får hon hjälp. Nån sjunger borta vid sjömansbordet. Inte pilsnergubben som var framme hos henne nyss utan en annan. En ung man med en vacker och fyllig baryton. Till sista versen har han hunnit fram till Majken; står bakom henne och sjunger. Hon känner hans andedräkt vid örat och den luktar inte pilsner.

Så sjunger de många visor tillsammans och tiden går fort. Minutvisaren har bråttom nu och utanför bryter vintersolen igenom dis och gråhet.

I en paus berättar han att han heter Lasse och att hon inte behöver säga sitt namn. För det vet han ändå och han har lyssnat på henne i radio många gånger.

— Det är därför jag är så säker på texterna, Lill-Majken.

Då och då hade hon känt sej irriterad över namntillägget. Hon hade fått det en gång för längesen under ett barnprogram och sen hade det blivit kvar bara. Nu var hon vuxen och lång och det kunde räckt med bara Majken. Men den här gången tog hon inte illa vid sej. Han sa det så vackert, pojken vid hennes sida som ville bjuda på kaffe efter sångstunden.

Sjömansällskapet bröt upp och smarscherade förbi. Någon sa ett par skämtsamma ord med adress åt de båda sångarna:

— Missa inte tåget nu, Lasse. Vi bokar plats åt dej också. Om en kvart sticker vi.

Lasse svarar inte. Bara nickar och suckar lite.

— Jaha, så är det. Om en kvart sticker man. Alltid måste man iväg när det hänt nånting roligt.

— Så är det för mej också, säger Majken. Alltid måste man ge sej av från något minne.

— Nu också?

— Ja. Nu också.

— Tänk om vi fick sjunga tillsammans nån mer gång?

— Det vore roligt.

— Bara roligt?

— Roligt också.

De smågnabbas men bakom ligger allvaret. Kvarten går och nån kommer in och hämtar Lasse. Han räcker fram handen och säger:

— På återseende.

— Säkert.

Då vill han ändå inte gå utan närmare besked:

— Men var?

— Varsomhelst. Titta efter afischerna bara.

Så är Majken ensam igen. Hon drar fodralet över gitarren och går sakta mot utgången.

Hennes tåg ska snart gå...

Ill.: Elsie-Britt Stenqvist

VÄGAR I NATTEN

Novell av ERNST ROOS

De åkte hem genom drypande oktoberregn. Asfalten skimrade i blått och ibland i silver. Ett och annat kastanjeblad, som fallit ned sedan sopningen, slog ut en gul fläck på körbanan i strålkastarljuset. Chauffören hade högröd, fet, kort nacke. — Högt blodtryck, tänkte Stefan, som var nybliven med. kand.

Birgit lutade kinden smeksamt mot hans axel. Hennes andra kind smekte han sakta. Den var pomaderad och kallvåt, ungdomligt fast. — Det är som att ta på ett brunnsäpple — det har en sådan där fetfuktig yta, konstaterade han tyst. — Jag får säkert en flottfläck på axeln — av den andra kinden...

— Vi hade skojigt ikväll, hade vi inte? frågade Birgit, halvsömigt, utan entusiasm.

— Jovars.

— Är du trött, Stefan?

— Inte så värst, men något kanske. Du då?

— Å, jag är slut. Det var också alldeles för varmt där. Det borde aldrig vara så varmt när man dansar.

— Dom som inte dansar då? Ska dom sitta och frysa?

— Det har du rätt i. Det tänkte jag inte på. — Säj, varför tänker man aldrig färdigt — varför är man så korttänkt? Som nu... det kunde låta som egoism, men det var faktiskt bara glömska.

Det var ingenting att svara på det, tyckte Stefan, men han tog om hennes axel, tryckte den för att visa att han var med.

— Du Stefan...

— Ja.

— Du ringer mej väl säkert på måndag, till kontoret?

— Javisst ringer jag.

— Bombsäkert?

— Bombsäkert.

— I morron är det söndag. Då tjänstgör du på sjukhuset. Och moster hämtar mig i bil ut till landet. Det är en evighet till måndag, Stefan! — Hon kramade honom.

Han kysste henne. Hon luktade cigarrett och likör.

— Älskling, jag måste kyssa dig än en gång...

Bilen gjorde nu en tvär sväng, så att karossen krängde som en båt. Stefan måste ta stöd mot väggen.

— Strax hemma, Stefan. — Hon letar med munnen efter hans läppar... — lång kyss tills bilen stannar.

Stefan stiger med ut. Han följer henne till porten.

— Alltså måndag ringer du, käraste?

— Jag ringer, tack för idag, Birgit! Var rädd om dig! Sov gott!

— Älskling, jag måste kyssa dej än en gång. — Vi bryr oss inte om chauffören. — O, du...

Stefan tog hennes nyckel, öppnade porten.

Hon kramade om hans arm en sista gång. — Godnatt, älskling!

— Sov gott!

Stefan steg in i taxin. Hon vinkade från portgläntan. Han vinkade tillbaka.

Bilen rullade bort.

II

Hon lade sig raklång på dyschan för att röka en cigarrett innan hon gick till sängs.

Cigaretten stimulerade ökade pulsen, gjorde tanken livligare. Kvällens situationer och små epi-

soder steg fram för henne. Hon hörde tonfall, skratt; såg miner och gester — trevliga människor nästan allesamman. Men mest tänkte hon på Stefan. Ja, egentligen bara på Stefan.

— Vad han ändå var manligt tju-sig! Något reserverad kanske, men så rejäl. Det öppna, ljusa ansiktet — lite kantigt men inte hårt. De grå ögonen var så starka! Det var något tryggt med honom. — Den lugna rösten — han blir säkert en omtyckt läkare. — Tänk... ja tänk om det bleve Stefan och jag...

Det ringde i telefon. Hon tänkte först inte svara. — Men det kunde vara Stefan... det var kanske något han glömt säga? — Hon tog luren.

— Hallå. Hallå, ja... Vem?

— Urban.

— Urban! O, Urban — har du kommit hem till Sverige igen?

— Ja, inte är det min vålnad inte!

— När kom du?

— Till Göteborg igår, till Stockholm i morse. Reser i morron bitti igen.

— Omöjligt! Vi måste träffas, förstår du väl...

— Jag måste omgående tillbaka till Paris. Kom hit bara som hasti-

gast å tjänstens vägnar. — Har ringt dig många gånger i kväll...

— Kära du... jag har varit bortbjuden. Det är knappast en halv timma sen jag kom hem.

— Jag måste få träffa dej, lilla Birgit...

— Inatt?! Klockan är ju strax två... Hur dags reser du?

— Med första tåget i morron bitti.

— Det var sorgligt...

— Att jag vill träffa dej?

— Att du ska resa så snart... dumbom!

— Jag glömde ju att fråga hur du mår?

— Tack, utmärkt fint — du själv då?

— Jodå...

— Jodå?

— Har varit sjuk... olyckshändelse... kry igen.

— Farligt?

— Benbrott... men det är över nu... haltar bara lite... snart över det med.

— Stackars liten!

— Kan jag komma, Birgit?

— Vi måste ju träffas... Ja, kom! Kan vi säga när på minuten, så ska jag gå ner och öppna porten?

— Om en halv timma.

— Precis?

— Ja, fem minuter före halv tre — min klocka är fem i två nu.

— Min med. Precis alltså. Välkommen då!

— So long!

— So long!

Hon tog av sig aftonklänningen, tvättade sej, anlade ny make up och tog sen på sej den gröna morgonrocken, som gick så bra till hennes röda hår.

Tröttheten försvann. Hon nynnade invärtes. — Så bra! Hon hade en halv flaska portvin, tillfälligtvis. Tur! Hon ordnade upp lite frukt i en skål. Lite kex och pepparkakor fanns. Annars var det magert i kokvrån och skafferiet. Inte köpt hem något... Skulle ju till landet över söndan — men Stefan! — Tanken stack. Den gjorde ont. Men... vem kan rå för allt man råkar i... som detta... det gick helt enkelt inte att undfly. Och ännu har ju inget hänt... Inget behöver hända... kanske...

När hon städat upp och så gjort sej själv i ordning var klockan sex minuter i halv tre. — Hon öppnade tyst och gick ned.

Så precis! Då hon öppnade porten stannade bilen just.

III

Stefan åkte i ungefär en kvart sedan han skilts från Birgit. Till villakvarter i andra ändan av stan.

Han såg redan på avstånd Lisbets fönster. Hon hade inte dragit ned gardinen. — Tredje våningen, här kunde ju bara fåglarna få insyn...

Han lät bilen stanna ett stenkast från villan. Betalade chauffören och gav sig sen springande och skuttande mellan pölarna ut i regnet, som förresten var på upphållningen nu.

Då han gått in genom grinden, stegade han försiktigt som en katt på den fasta, klippta gräskanten vid sidan om grusgången. Det hördes inte. — Nyckeln hade han. Och sen skulle han stanna däruppe hela dagen, tills det blev kväll och mörkt igen — sen hann han gott sova ut hemma, innan han for till tjänsten på sjukhuset måndag morgon. — Han log och han kände sig lycklig. Den våta oktobernatten var som en vacker dröm, tyckte han — — men — Birgit! Jaja... Herregud, man är ju inte ung mer än en gång! Det är en visshet att hålla sig till! — Och Lisbet — det var ju en gam-

mal historia... den kunde inte räknas. Han kände ju Lisbet långt innan han och Birgit råkades. Och — det kändes tryggt — Lisbet visste ju heller inte ett dyft om Birgit! — de var så obekanta som om den ena bott på månen.

Ljudlöst, med hand så lätt som en inbrottstjuv, stack han nyckeln i ytterdörren. Han tog av skorna innan han klev uppför trappan. Vänstra sidan i första trappan knarrade inte... I övra trappan var det högra sidan som var knarrfri halva vägen, sedan fick han stiga i mitten.

— — —

Utanför Hotel Anglais blev chauffören hejdad — Urban gav adressen. Han åkte så till Birgit.

Bilens bakdyna var ännu varm efter Stefan.

IV

Klockan sex på morgonen gick Urban. Han hade beställt taxin till ett annat nummer, två hus bortom Birgits. — Urban såg henne försiktigt vinka från sitt fönster.

Han åkte till Anglais, där hans resväska stod färdig hos nattportiern.

Gatorna var morgontomma och nästan torra, ty regnet hade slutat

— Omöjligt! Vi måste träffas, förstår du väl...

för timmar sedan. Bilens däck kved i svängarna.

— Ack, Birgit, Birgit... det var ju alldeles som förr. När han tänkte på det och på dessa timmar kurrade han sig in i bilhörnan och log för sig själv. Det var en varm men också stolt stämning han försjönk i, trots den gråkalla oktobermorgonen.

— Men jesses så trött jag är. Det går inte att resa med första tåget... jag telegraferar till Ninette att jag blivit uppehållen av affärerna... så tar jag ett rum på Anglais, sover ut och reser istället ikväll.

Han låg i den svala bädden på hotellrummet. Efter hand som lakanen värmdes, sjönk han ned i halv dvala. — Detta var skönt! — Men vad var det Birgit pratade om ett par gånger — nå, bara så där i förbigående: en vän som hon träffade då och då. Bara kamrater, goda vänner, ingenting annat ännu — ja, så sa hon. Inte behöver hon ta hänsyn till mej. Vårt är ju i alla fall förbi. Den saken är vi överens om sen länge. Förbi — men vi trivs bra ihop. Hon är i alla fall Birgit. Ingen har varit lik henne — vad hon var ljuvlig den sommaren hon tog studenten! — Håhåja, det var då det... Han gäspade. Vände sej på sidan och sjönk, sjönk ned mot nirvana. — En tanke flammade till: telegrammet till Ninette — javisst löd det riktigt... lagom beklagande, lagom urskuldande, lagom väntande och längtande. Mera kan man ju inte prisge åt ett telegram, så klart, så k-l-a-r-t...

Han somnade.

V

Väckaruret ringde klockan tio. Birgit hade ställt det utom räckhåll borta vid skrivbordet, så hon tvingades stiga upp för att tysta det brutala larmet. Hon höll för öronen, när hon sömnrusig till halv medvetlöshet raglade över golvet. — Det var för väl, att jag ställde det ilska kräket där, annars hade jag somnat om... gud, vad jag är trött... hjälper inte... moster kommer elva... punktlig som en kronometer.

Hon sträckte på sej och gäspade. Så svalkade hon ansiktet vid kallvattenkranen... brrr... skönt... brrr... skönt...

— Urban, Stefan, ja-ja. — Hon kände att en svår beklämning stod på lur. — Urban. Stefan...

Jag ska ringa Stefan på sjukhuset, ja, det ska jag. — Det låg något av tröst, lugn, trygghet i detta: ringa Stefan...

Hon slog numret. En sjuksköterska svarade. Stefan var inte där. Han var ledig till måndag morgon. — Dröjande och frågande lade hon luren i klykan. Hon kände sej halvt förlamad — Stefan inte där...! Inte tjänstgöring förrän måndag...? Hade han, nej, nej! Men hade han i alla fall... narrat henne? — Nå-

Den milda höstdagen hade ett lätt dis.

got rasade för henne. Något grått sänkte sig över henne. Hon kände det som om hon måste gråta. — Ånej, nej — inte Stefan! Inte han! Så gjorde inte Stefan! — Men jag själv då: Urban... — Det var ju i alla fall något annat. Det där med Urban fanns ju till långt innan Stefan och hon träffades... ja, det var något annat.

Hon tvättade sej. Hon slog på plattan för att värma tevattnen. Men hon gjorde det automatiskt, frånvarande.

En het, vass tanke sprang fram. En nemesistanke. — Då var det rätt åt honom, Stefan, ja, då var det rätt åt honom detta med Urban.

Hon skrattade till men det lät så att hon ryste.

Hon såg på klockan. Hon måste skynda.

— — —

Mostern kom. Den snart femtioåriga kvinnan var friskheten själv. En robust, god välvillig människa. Hon kom utifrån landet och det var som om naturen kommit in som ett friskt drag.

— Är vi klara då, Birgit?

— Jaha, nu är jag färdig.

— Nå, då åker vi.

— — —

De for över ett långt stycke slätland. Sedan blev det dungar och tegar i rask växling. Den milda höstdagen hade ett lätt dis. En vemodig förgängelsestämning över allting... Mostern vände sig åt sidan:

— Vad är det, gråter du, Birgit?

Birgit snyftade till.

— Vad är det, Birgit... något särskilt... är du olycklig?

— Nej då, kära moster Karin, man kan ju gråta av lycka också. Jag är så lycklig för att du finns — sen mamma dog har jag ju bara dej.

— Jaja, mej har du alltid, Birgit lilla. Inte vara femodig! — När vi har ätit lunch, ska vi ta oss en ridtur.

— Härligt, härligt — just vad jag kan behöva.

— Å, stackars ni stadsmänniskor. Det är inte underligt, att det blir dåliga nerver av allt det där eländet i stan.

— Det är riktigt, det är inte underligt att man får dåliga nerver i stan.

— Du bör gifta dej med en lantbrukare, Birgit, och komma in i sunda förhållanden. Bort från den fördömda stan!

— Kanske det. Men i hennes öron fastnade bara ordet: bort. Bort, bort...

Men ingen reser bort från sej själv, viskade något inom henne.

En hare skuttade över vägen, studsade över tuvorna, lätt som syndfriheten.

— Så lätt var jag som barn, tänkte Birgit.

Nu såg man redan mosterns gård. Det rök ur skorstenen, det var lunchen som lagades.

...Men Birgit längtade nu tillbaka. Tillbaka till sitt rum i stan — för att kunna borra huvudet i kudden och gråta ut.

● HON VALDE...

(Forts. fr. sid. 9)

fektion eller någon synlig skada. En ny undersökning några månader efter visade inte något som skulle kunna hindra mig för att få barn i framtiden.

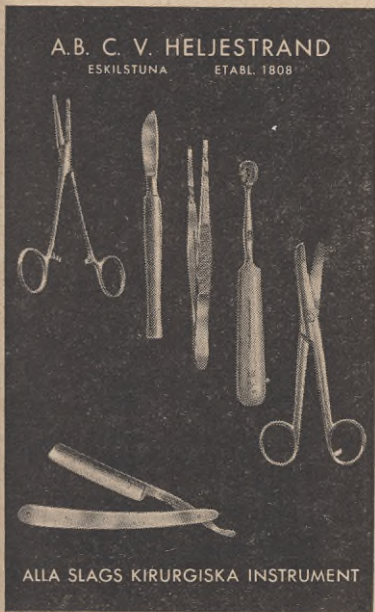
Fortfarande blir man dock dagligen och stundligen påmind om vad man gjort. Tidningar, radio och det dagliga livet i övrigt gör ju, att man får associationer, som leder dit. Det egendomliga är emellertid, att fastän man fortfarande är mycket ledsen och ofta undrar hurudant det lilla barnet hade blivit, gör tanken inte längre ont. Man kan varken fly undan eller glömma utan är medveten om vad man har gjort — och man accepterar det.

Med tanke på de omständigheter jag levde under, anser jag, att jag inte kunde ha handlat på annat sätt än jag gjorde — och det trots att jag gärna hade velat föda barnet. Hade jag bara haft exempelvis en lägenhet då, tror jag att mitt liv hade kommit att gestalta sig annorlunda än vad det nu gjort.

Nu är det sex år sedan jag knackade på abortörens dörr, och mycket har hänt sedan dess. Jag är gift med en man, som vet om mitt "förflutna". Vi har två små söta tvillingar, och vi trivs med varandra. Vi har en hygglig lägenhet och lever ganska ombonat och tryggt.

LÖSNING

till schackproblemet av K. A. L. Kubbel (Matt i 3 drag). 1. Dh7!! offerande inte mindre än 3 vita pjäser. På 1.—, T×h7 följer 2. Sf4† Kc5 3. Lf2 matt, ty det svarta tornet har lockats ifrån försvaret av fältet f2. På 1.—, K×e6 verkställer vit det andra offret: 2. Lc4†! S×c4 3. S×c7 matt. Intressant är även hotet 2. Dd7†! S×d7 3. S8×c7 matt.

GLAD PÅSK

konsum/kooperativa

● GRAVIDITET...

(Forts. fr. sid. 9)

cinska indikationer. Hos nästan alla tbc-sjuka finns ju ett osäkerhetsmoment, som förstärker de sociala problemen för dem. De är rädda för ekonomin, som kan bli mycket dålig vid en ny period av arbetsoförmåga, de är rädda för att de inte skall orka med att sköta sitt barn, de är rädda för återfall med ny sanatorievistelse, som skiljer dem från barnet.

Bostadsbristen är kanske det största problemet för abortsökande i allmänhet, och för en kvinna, som redan är hårt ansträngd genom bekymmer för sin hälsa, blir ett bostadsproblem ibland en alltför stor börda, om det kombineras med ett ovälkommet barn.

Bostad kan hindra abort

1:e kurator Lis Asklund vid Stockholms stads rådgivningsbyrå för sexualfrågor omtalar, att sam-

levnadsproblem och bostadsbrist är de ständigt återkommande svårigheterna hos de abortsökande kvinnorna. Ekonomiska problem är också vanliga hos de tbc-sjuka, som får betecknas som konvalescenter eller partiellt arbetsföra med dåliga inkomster. En allmän osäkerhet inför framtiden är betecknande för dem.

Den trista sanningen är således, att sociala missförhållanden ger anledning till många legala aborter. Vad skulle samhället kunna göra för att råda bot på detta?

— Egentligen en alltför svår fråga att besvara så här på rak arm, säger fru Asklund. Bostadsbristen är emellertid något man kan ta fasta på. Kunde man t.ex. erbjuda ogifta mödrar egen lägenhet med barndaghem i grannskapet, skulle många av dem säkerligen ta tillbaka sin abortansökan. Bättre hemhjälpsmöjligheter för klena mödrar borde också inverka positivt på abortstatistiken.

A. R.

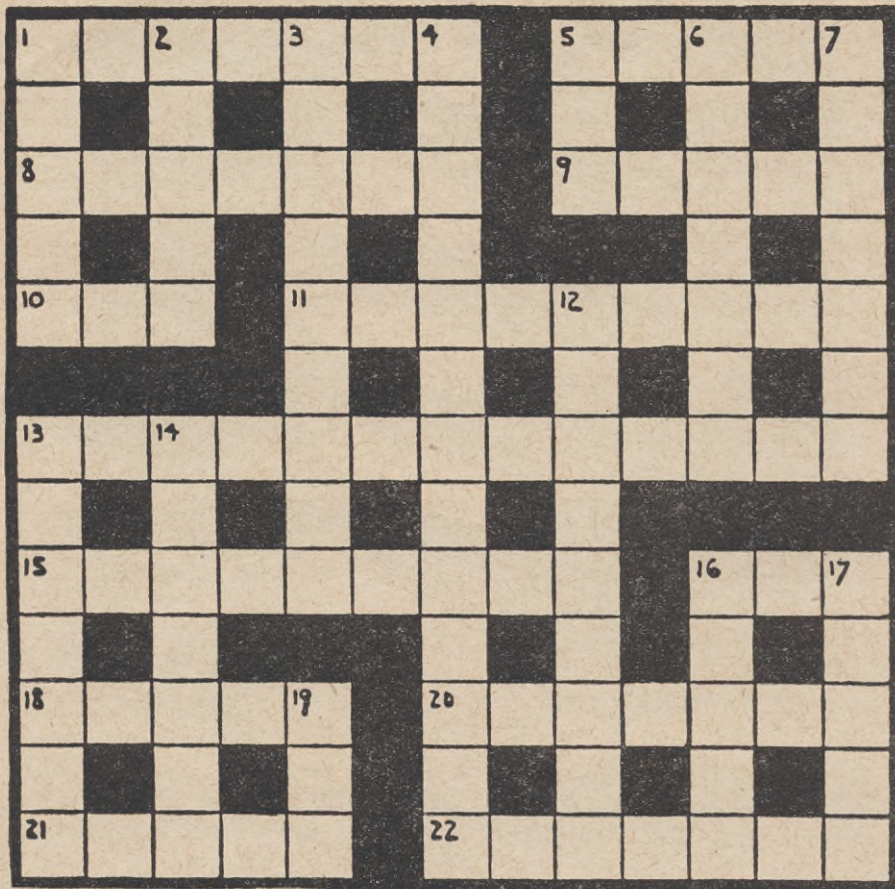

KORSORD nr 4

Från

LÄSEKRETSEN

Adressera insändare till Status, Kocksgatan 15, Stockholm Sö, och märk kuvertet med "Från läsekretsen". Glöm inte att sätta ut Ert namn och Er adress. Vill Ni vara anonym inför läsekretsen, så meddela det och skriv en signatur ovanför Ert namn.

Brev från Japan

Ända från Japan, från en herre vid namn Kawati-Sigeji, har Status' redaktion mottagit ett brev på esperanto, som i svensk översättning lyder så här:

Ärade Herrar!

I tidskriften Hoken Dojin har jag läst ett brev som Ni skrivit till Japanska Esperanto-Institutet 1951 om brevväxling på esperanto. Jag skulle gärna vilja komma i kontakt med lungsjuka i Edert land och vore tacksam om Ni kunde meddela detta i Eder tidning.

Jag är 48 år och har arbetat som keramiker i en porslinsfabrik (för tillverkning av elektriska isolatorer) under 25 år. De sista 3 åren har jag emellertid vistats på sanatorium på grund av silikos och tbc.

Under denna tid har jag (som hobby) ritat märken (han avser härmed troligen reklam- och välgörenhetsmärken) och samlar även sådana. Jag hoppas därför att någon i Edert land vill hjälpa till att utöka min samling genom att sända mig urklipp ur tidningar av firmamärken o.d. och även varuetiketter. Som kompensation sänder jag gärna vykort, frimärken eller firmamärken från Japan.

Med hopp om att få något brev sänder jag mina bästa hälsningar.

Kawati-Sigeji
ce Stata Sanatorio,
Takeo, SAGAKEN, Japan

*

Finns det någon läsare, som vill skicka ett brev till ovanstående adress, så blir Kawati-Sigeji säkerligen glad. Det bör gå bra att skriva på antingen esperanto eller engelska.

Red.

VÅGRÄTA ORD

1. Inte dum dam i affär, utan fågel som också kallas tavlacka. (7)
5. Bidrar måhända till uppkomsten av sisu. (5)
8. En volymernas älskare. (7)
9. Är gärna udda på sommaren. (5)
10. Skalden talar om nattens. (3)
11. Finemang, sa Mobergskan, tog loppan med tång. (9)
13. En som är van att dra veven. (13)
15. Anna är, Ebbe är en, Otto är en. (9)
16. Årstid. (3)
18. En sönderriven näsduk. (5)
20. Av dyligt man bliver rätt trött, och ögonen kantas med rött. (7)
21. Något som styrker. (5)
22. En av de fyra fötter som versmakare använda. (7)

16. Står vid behov på tre ben. (5)
17. Fyrverkeripjäs. (5)
19. Trätobröder emellan. (3)

Tävlingsregler

Lösningar till korsord nr 4 skall vara Status' redaktion, Postbox 4149, Stockholm, tillhanda senast den 5 maj 1956. För att komma med i prisbedömningen måste tävlingsförsändelse vara märkt "Korsord nr 4". Glöm ej att tydligt ange namn och adress! Två priser, ett på tio och ett på fem kr utdelas. Lösning och pristagarnas namn kommer i juninumret 1956.

Lösning till korsord nr 2

VÅGRÄTT: 1. Flyttlass. 6. Sej. 8. Resande. 10. Tröst. 11. Ornat. 12. Beröra. 14. Isade. 16. Varsel. 18. Ätta. 20. Slöa. 21. Emblem. 23. Lynne. 24. Arabby. 27. Story. 29. Check. 30. Pekoral. 32. Ans. 33. Disckerska.

LODRÄTT: 1. Fyr. 2. Ytsår. 3. Tenor. 4. Amen. 5. Sottis. 6. Snöfall. 7. Jättebaby. 9. Dravel. 12. Blåklocka. 13. Önamn. 15. Sessa. 17. Romare. 19. Tendens. 22. Besked. 25. Rykte. 26. Borås. 28. Opus. 31. Lya.

PRISTAGARE: 1:a pris à 10 kr: fru Margareta Almlöf, Eneqvistgatan 4, Visby. 2:a pris à 5 kr: hr Bror Ek, E-pav. Sandträsk sanatorium.

LODRÄTA ORD

1. Det alla som vederbör hava sig hörsamlingen att efterrätta. (5)
2. Fru Andersson vid skvellerspegeln. (5)
3. En av dem på vilka villan vilar. (9)
4. Restaurangoas i solstekt stad. (13)
5. Man ser på ryggen vad det är för en. (3)
6. Medhas av dam på junta. (7)
7. Ymer. (7)
12. En hemtrevlig utläggning, gjord av diverse småklipp. (9)
13. Vilorum för en sugen kamrat. (7)
14. Resulterar i ett fett byte. Och kan man säga att en lösöreaktion är. (7)

FRÅGOR? OCH SVAR

Redigerat av
A. HILDEBRAND

På denna spalt är läsekretsen välkommen med frågor rörande socialpolitik, tuberkulosproblem och socialmedicin i allmänhet. Även andra frågor, som bedöms ha ett allmänt intresse, kan beredas plats.

Frågorna besvaras samtidigt som de publiceras av red. eller utomstående fackmän på resp. områden.

Sätt ut namnet på frågebrev. Vill Ni inte ha namnet publicerat, så meddela detta. Adressera frågorna till Status och märk helst kuvertet med orden "Frågor och svar".

Välkomna alltså!

UR PRESSEN...

(Forts. fr. sid. 5)

i det förstnämnda fallet är jämförelsen ytterst vag. Vad vi här betecknat som kroppssjuka är endast delvis identiskt med vad 1950 års undersökning kallade kroniskt sjuka, även om man lägger till de lytta."

Försäkringsbolagens sjukförsäkringar

"Försäkringsbolagen har aldrig haft en så god marknad för sjukförsäkring som 1955", skriver *Dagens Nyheter* (fp). "Några siffror föreligger icke ännu för hela året, men man räknar för den långa sjukförsäkringen med en tredubbling av försäljningen mot föregående år.

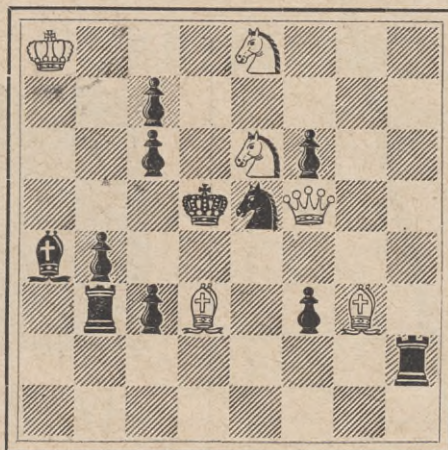
Anledningarna tycks främst vara att den allmänna sjukförsäkringen gjort folk aktivt intresserade för sjukförsäkring och att försäkringsbolagen byggt ut sina organisationer för denna försäkringsform.

Behovet av komplettering gäller bl. a. vid långvarig arbetsoförmåga. Bland sjukdomsfall som varat tre månader hör enligt försäkringsbolagens statistik fortfarande tuberkulosen till de mest frekventa sjukdomarna. Vidare nervsjukdomarna, hjärt- och kärlsjukdomarna, de reumatiska sjukdomarna, svulsterna och — för män — följderna av olycksskador."

PROBLEM

av K. A. L. Kubbel

"Schachmatny Listok" 1929

Matt i 3 drag.

Tredragaren av ryske problemklassikern K. A. L. Kubbel bygger på det alltid lika aktuella pjäsoffer temat. Med sin eleganta konstruktion utan vita bönder och ypperliga nyckeldrag, torde problemet kunna glädja även de mest kräsna lösarna. Lösningen kan kollas på sidan 23.

Den Sicilianska spelöppningen

tycks i nutida turneringar genomgå en ny skärkelse. Nya utvecklingssystem upp-täckts och vederläggs och tas återigen upp till förbättring. Till de modärnare upp-ställningarna i sicilianskt hör f. n. de s. k. Boleslavskij- och Najdorf-systemen. I synnerhet det sistnämnda har under de senaste åren genomgått många eldprov. Likväl är turneringserfarenheterna ännu icke tillräckliga för att kunna fälla ett slutgiltigt omdöme om hela systemets livs-duglighet.

I den senaste interzonala turneringen i Göteborg i höstas provades denna variant i ett flertal partier och i synnerhet i du-ellerna mellan ryssarna och argentinarerna. De sistnämnda gjorde allt för att bevisa att det efter deras landsman Najdorf döpta systemet är tillfredställande för svart. Detta tycks dock numera vara högst tvi-velaktigt efter ryssarnas framgångsrika härjningståg mot det "argentinska" för-svaret.

Vi återger nedan ett för denna spelöppning "historiskt" parti, som utkämpades i Göteborg mellan ryssen Geller och argentinaren Panno, samtidigt som Najdorf och Pilnik utprovade samma variant mot sina ryska antagonister — och med samma resultat som Panno! Partiet leddes av stormästaren Ståhlbergs kommentarer.

SICILIANSKT

Geller (Sovjet)	Panno (Argentina)
1. e2—e4	c7—c5
2. Sg1—f3	d7—d6
3. d2—d4	c5×d4
4. Sf3×d4	Sg8—f6
5. Sb1—c3	a7—a6
6. Lc1—g5	e7—e6
7. f2—f4	—

Efter Pannos grundliga nederlag mot Keres i tolfte rondan var det inte svårt att förutse, att de "sicilianska" specialis-terna Najdorf och Panno med sin duk-tige sekundant Julio Bolbochans hjälp skulle söka rehabilitera försvarssystemet, men troligen hade förberedelser ägt rum även i det sovjetryska lägret!

7. —	Lf8—e7
8. Dd1—f3	h7—h6
9. Lg5—h4	g7—g5!?

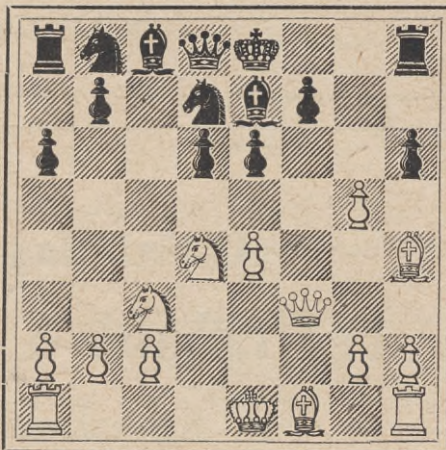
En tidsinställd bomb, som även med-förts av Najdorf och Pilnik.

10. f4×g5	Sf6—d7?
-----------	---------

Nu blir explosionen ödesdiger för de sammansvurna, men inte för det tilltänk-ta offren! Det bästa är bondeoffret 10. —, h×g5, som Pilnik provade några månader senare i ett matchparti mot Olafsson. Han förlorade visserligen partiet, men först efter komplicerade vändningar, som knap-past kan anses vara en definitiv veder-läggning av varianten.

Ställning efter 10. —, Sf6—d7?

11. Sd4×e6!	—
-------------	---

En relativt närliggande kombination, som de argentinska mästarerna ansett vara ofarlig för svart och inkorrekt på grund av möjligheten Se5 i trettonde draget.

11. —	f7×e6
12. Dd1—h5†	Ke8—f8
13. Lf1—b5!	Sd7—e5
14. Lh4—g3!	—

Vederläggningen av svarts manöver! På 14. 0—0† hade svart däremot kommit i fördel genom 14. —, Kg8!

14. —	Le7×g5
15. 0—0†	Kf8—e7
16. Lg3×e5	Dd8—b6†
17. Kg1—h1	d6×e5
18. Dh5—f7†	Ke7—d6
19. Ta1—d1†	Db6—d4
20. Td1×d4†	e5×d4
21. e4—e5†	Kd6—c5
22. Df7—c7	Sb8—c6
23. Lb5×c6	Uppgivet

Ett tvättmedel utan like!

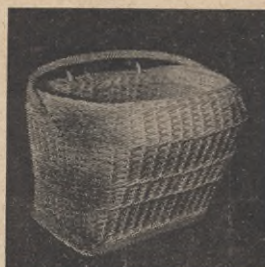
MOHAB-fabrikerna Malmö

ARBETSGLÄDJE

Uppmätt och färdigförpackat material för flättningsarbeten av olika slag såsom kakfat, serveringsbrickor, blomkorgar m. m. Populära och lättsålda modeller, begärliga på den öppna marknaden!

Rekvirera fullständig katalog!

Vårt arbetsmaterial tillverkas och förpackas av sjuka och partiellt arbetsföra vid Arbetsträningsverkstaden vid Värnhems Vårdhem i Malmö. Vi vänder oss till sjukhus och vårdanstalter för att i samarbete med arbetsterapien ge sysselsättning åt sjuka och partiellt arbetsföra.

Två exempel ur vår katalog

HOBBYMATERIAL

Pilgatan 9, Malmö

Tel. 163 94

Arbetslokaler: Värnhems Vårdhem, Malmö

Aktiebolaget

PETTERSSON & TISELL

Kinnahult

GEFLE METALLGJUTERI

SVEN G. DAHLQVIST

Upplandsgatan 9, Box 251

Telefon 144 99

GÄVLE

Utför metallgjutgods i alla rödgodslegeringar i styckevikter upp till 600 kg.
Lagerbussningar alltid i lager.

BEGÄR OFFERT.

STOCKHOLM

JUTELUMP

Säckar och juteväv köpes. Fördämningsmattor, cisterner, sand- och torkgaltar säljas.

Koksgrytor, Järnbalkar och Plåt.

A. JÖNSSON & C:o
Timmermansgatan 47 - Stockholm
Tel. 43 03 59, 43 68 88

BORÅS

BORÅS EXPORTAFFÄR

Köpare till

Järn- o. Metallsrot samt Textilavfall

Kråkeredsvägen 6 — Telefon 156 20
BORÅS

BORÅS OCH SÖDRA
ÄLVSBOGERS LÄN

Häggåstrands Väveri

Aktiebolag

KINNAHULT

BODEN**Kommanditbolaget
BETONG**

SANDER & C:o, Hednoret
Telefon Boden 650 16

LIMHAMN**Limhamns
Ångtvättinrättning**

V. Ansgarigatan 12
Tel. 515 33
LIMHAMN

LULEÅ**AB Luleå Bryggeri**

Tel. 13 440 — LULEÅ

Brunnsborrningar

utföras av

Borrförman H. BJURSTEN
Box 524 - LULEÅ - Tel. 131 91

Läs**Norrbottens-
Kuriren****MALMÖ**

VÄGMASKINER
BYGGNADSMASKINER
RENHÄLLNINGSMASKINER

AB ÅSBRINK & CO
MALMÖ - Tel. 550 40

GÖTEBORG STOCKHOLM SUNDSVALL
Tel. 11 37 71 Tel. 57 19 13 Tel. 163 50

påhlssons**Malmö****bröd
gott bröd**

Nu gäller det att göra rätt val även
när det gäller KAFFE

Välj

ERIC LUNDBLADHs
utsökta KAFFEBLANDNINGAR
Tel. 704 40, Malmö

NORRKÖPING**AB BÄCKMANS VERKSTÄDER**
Norrköping

Tillverkning och reparation av maski-
ner och delar. Järnkonstruktioner.

TORSÅS**KRUKVÄXTFRÖSAT**

best. av nedanst. populära och lättodlade
sorter. Fröportionerna äro i färg med odl-
anv. 1 Blomsterlönn, 1 Klockranka, 1 Ipo-
mea, 1 Buskluktärt 20 cm hög Nyhet, 1
Maurandia, 1 Mimosa "Rör mig ej", 1 Pas-
sionsblomma o. 1 Thunbergia till end. kr
3:50 fraktfritt mot postförskott. Returrätt.

Rekvireras direkt från

AB BERNHARD ANDERSSONS
FRÖHANDEL, TORSÅS

Dessutom erbjudas Amaryllis lökar storl.
25 cm — röda, rosa o. strimm. kr 5:75
pr st. 3 st. o. däröver portofritt.

**GYNNA
SVENSK
INDUSTRI****UPPSALA****Chr. Rabens Eftr.**

(A. Widman)

Kungsängsgat. 7 Uppsala Tel. 303 79

Affären etabl. 1849. Största sort. av
Sjukvårds- och Optiska artiklar
Slipningar och reparationer utföras

allt i virke

allt i byggnadsmaterial från

SKOGSÄGAREFÖRENINGEN

länets ledande bränsleleverantör i

ved - kol - koks - briketter

UPPSALA LÄNS**SKOGSÄGAREFÖRENING**

Huvudkontor Svartbäcksgatan 2
Uppsala. Tel. växel 395 90

VIMMERBY**NILS ANDERSSON**

Herr- & Gosskonfektion - Ekipering

Tel. 35 VIMMERBY Tel. 35

LEANDERS GUMMIVERKSTAD

KOL — Tel. 185 — VED

Reparationer av däck och slangar.

Nya däck och slangar:

"Good Year", "Firestone", "Gislaved

C. A. LINDBLAD & SON**SMIDES- o. VERKSTADSRÖRELSE**
VIMMERBY — Tel. 251, ankn. bost.

Gas- och elektrisk svetsning

Tillverkar Byggnadsmide, Järnportar,
Ornamentsmide, ArbetsåkdonReparerar Jordbruksmaskiner, Red-
skap av alla slag, Bilfjädrar m. m.**A. B. Vimmerby
Träförädlingsfabrik**

Tel. 73

- *vårtrött?*

vitaminfattig?

AKVAVIMIN® N

kan hjälpa Er!

Akvavimin N ger Er i *en* dragé normala dagsbehovet av de *nio* viktiga vitaminerna A, B₁, B₂, nikotylamid, B₆, kalciumpantotenat, C, D och E.

Akvavimin N är framställt enligt de senaste erfarenheterna på vitaminforskningens område:

A-, D- och E-vitaminerna, vilka i vanliga fall endast kan lösas i olja, har i Akvavimin N överförts i vattenlöslig form. Detta ökar väsentligt kroppens möjligheter att på ett fullständigare sätt utnyttja dessa vitaminer.

Akvavimin N garanterar genom framställningssättet både god verkan och god hållbarhet.

Akvavimin N är därför också ett prisbilligt preparat.

Akvavimin N finns på Ert apotek.

25 dragéer - 2:90, 50 dragéer - 4:80, 100 dragéer - 8:65.

ASTRA